

Briselē, 9.12.2020.
COM(2020) 795 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPADOMEI,
PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN
REĢIONU KOMITEJAI**

ES terorisma apkarošanas programma: paredzēt, novērst, aizsargāt, reaģēt

I. IEVADS

Eiropas Savienība ir unikāla **brīvības, drošības un tiesiskuma** telpa, kurā ikvienam iedzīvotājam ir jāspēj paļauties uz to, ka viņa brīvība un drošība ir garantēta un labi aizsargāta. Demokrātija, tiesiskums, pamattiesību ievērošana, jo īpaši tiesības uz privātumu, vārda brīvība, reliģijas brīvība un cieņa pret daudzveidību ir mūsu Savienības pamats.

Virkne uzbrukumu, kas nesen notika Eiropas teritorijā, bija nežēlīgs atgādinājums par to, ka terorisms joprojām ir reāls un aktuāls apdraudējums. Šim apdraudējumam mainoties, mums ir jāpilnveido arī sadarbība, kuras mērķis ir to apkarot. Ņemot vērā teroristu tīklu transnacionālo raksturu, ir vajadzīga tāda stingra, kolektīva pieeja ES līmenī, kas aizsargā un veicina **plurālistisku sabiedrību, mūsu kopīgās vērtības un mūsu eiropisko dzīvesziņu**. Iedzīvotājiem ir tiesības justies drošībā savās mājās un ielās, kā arī internetā. Liela nozīme šīs drošības sniegšanā ir ES.

Situāciju jo īpaši nopietnu padara apstākļi, ka **ES joprojām ir spēkā brīdinājums par augstu terorisma draudu līmeni**. Briesmas joprojām rada džihādisti, kuri rīkojas *Daesh, al-Qaeda* un ar šīm teroristu organizācijām saistītu grupējumu uzdevumā vai to iedvesmoti¹. Palielinās vardarbīgu labējo un kreiso ekstrēmistu radītie draudi. Mainās arī uzbrukumu raksturs. Lielāko daļu neseno uzbrukumu veica atsevišķas personas — bieži vien bez īpašas iepriekšējas gatavošanās un izmantojot viegli pieejamus ieročus. Turklāt šie uzbrukumi notika vietās, kuras bija pārpildītas ar cilvēkiem vai kurām bija izteikti simboliska nozīme. Lai gan domājams, ka arī turpmāk būs izplatīti vienas personas īstenoti uzbrukumi, nevar izslēgt sarežģītākus uzbrukumus. ES ir arī jābūt gatavai draudiem, ko rada jaunas un topošas tehnoloģijas, piemēram, dronu, mākslīgā intelekta un ķīmisko, bioloģisko, radioloģisko un kodolmateriālu ļaunprātīgai izmantošanai. Tiešsaistē publicēta propaganda veicina radikālu ideoloģiju un teroristu norādījumu materiālu izplatīšanos, un sociālo plašsaziņas līdzekļu izmantošana bieži vien kļūst par paša uzbrukuma neatņemamu daļu.

Pēdējo divdesmit gadu laikā **Eiropas sadarbība terorisma apkarošanas jomā** ir pastāvīgi uzlabojusies, stiprinot dalībvalstu spēju nodrošināt savu iedzīvotāju drošību. Mums ir plaši informācijas apmaiņas tīkli, kuru darbību atbalsta arvien sadarbībspējīgākas ES datubāzes un ciešāka policijas un tiesu iestāžu sadarbība. Tas mums palīdz veikt pārrobežu darbu. Mēs arī esam nodrošinājušies ar spēcīgiem instrumentiem, lai liegtu teroristiem rīcībai nepieciešamos līdzekļus, piemēram, šaujammieroču, sprāgstvielu prekursoru un terorisma finansēšanas jomā, kā arī nosakot kriminālatbildību par ceļošanu terorisma nolūkos. Pašreizējā situācija saistībā ar šiem centieniem ir aprakstīta progresā ziņojumā par **drošības savienību**². Tomēr mums ir jādubulto mūsu kopīgie pūliņi, it īpaši nolūkā cīnīties pret ekstrēmistu ideoloģiju popularitāti un labāk aizsargāt sabiedriskās vietas, kuras interesē teroristus. Mums arī jānovērš mākslīgais nošķirums starp tiešsaisti un klātieni, saskaņojot attiecīgās drošības vides un sniedzot tiesībaizsardzības un tiesu iestādēm līdzekļus, ar ko īstenot tiesību aktus gan tiešsaistē, gan klātienē.

Šajā jaunajā **terorisma apkarošanas programmā**, par ko tika paziņots ES Drošības savienības stratēģijā³, esošie un jaunie darba virzieni ir apvienoti kopīgā pieejā terorisma apkarošanai. Šī pieeja tiks īstenota sadarbībā ar dalībvalstīm, vienlaikus sadarbojoties ar

¹ Sk. EĀDD(2020) 1114.

² COM(2020) 797.

³ Komisijas paziņojums par ES Drošības savienības stratēģiju, 24.7.2020., COM(2020) 605 final.

Eiropas Parlamentu un Padomi⁴, kā arī iesaistot sabiedrību kopumā, proti, iedzīvotājus, kopienas, reliģiskās grupas, pilsonisko sabiedrību, pētniekus, uzņēmumus un privātos partnerus. Programmas pamatā ir pēdējo gadu laikā sasniegtais, un tajā ir izklāstīta virkne darbību, kas valsts, ES un starptautiskā līmenī jāveic četrās jomās.

Pirmkārt, mums jāspēj labāk **paredzēt** pašreizējos un jaunus draudus Eiropā. Informācijas apmaiņa un daudzdisciplīnu un daudzlīmeņu sadarbības kultūra joprojām ir būtisks nosacījums, lai nodrošinātu rūpīgu draudu novērtējumu, ko var izmantot kā pamatu nākotnes vajadzībām pielāgotai terorisma apkarošanas politikai.

Otrkārt, mums ir jāstrādā pie uzbrukumu **nepieļaušanas**, risinot ar radikalizāciju un ekstrēmistu ideoloģijām saistītos jautājumus un sekmīgāk apkarojot tās pirms to iesaikšanās, paužot skaidru nostāju, ka cieņa pret eiropeisko dzīvesziņu, tās demokrātiskajām vērtībām un visu, ko tā pārstāv, nav fakultatīva. Šajā programmā ir izklāstīti veidi, kā ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm prioritārā kārtā atbalstīt vietējos dalībniekus un veidot noturīgākas kopienas, ņemot vērā to, ka dažus uzbrukumus ir veikuši arī Eiropas iedzīvotāji, kuri ir uzauguši mūsu sabiedrībā un radikalizējušies, lai gan nekad nebija apmeklējuši kādu konflikta zonu.

Treškārt, lai efektīvi **aizsargātu** eiropiešus, mums jāturpina mazināt neaizsargātību — gan sabiedriskās vietās, gan saistībā ar kritisko infrastruktūru, kas ir būtiska mūsu sabiedrības un ekonomikas darbībai. Ir svarīgi modernizēt ES ārējo robežu pārvaldību, izmantojot jaunas un modernizētas lielapjoma ES informācijas sistēmas un nodrošinot pastiprinātu *Frontex* un *e-LISA* atbalstu, kā arī veikt sistemātiskas pārbaudes pie ES ārējām robežām. Tas ir nepieciešams, lai novērstu nepilnības drošības jomā, kas varētu rasties saistībā ar ārvalstu kaujiniekiem teroristiem, kas atgriežas.

Ceturtkārt, lai **reaģētu** uz uzbrukumiem, kad tie notiek, mums ir maksimāli jāizmanto darbības atbalsts, ko var sniegt ES aģentūras, piemēram, Eiropols un *Eurojust*, kā arī jānodrošina pareizs tiesiskais regulējums, lai sauktu vainīgos pie atbildības un garantētu, ka cietušie saņem vajadzīgo atbalstu un aizsardzību.

Šīs pieejas pamatā ir nepieciešamība arī turpmāk neatlaidīgi uzsvērt **īstenošanu un izpildi**. Lai gūtu labumu no ES mēroga saskaņošanas un sadarbības, ir ļoti svarīgi, lai nerastos nepilnības vai kavējumi, piemērojot tādus būtiskus instrumentus kā Terorisma apkarošanas direktīva⁵, Šaujamerču direktīva un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un teroristu finansēšanas apkarošanas tiesiskais regulējums⁶.

Visbeidzot, lai uzlabotu drošību Eiropas Savienībā, būtiska nozīme ir **starptautiskai iesaistei** visos četros šīs programmas pīlāros, atvieglojot sadarbību un veicinot spēju veidošanu.

II. ČETRU PĪLĀRU STRATĒGIJA TERORISMA APKAROŠANAI: PAREDZĒT,

⁴ Sk. nesen notikušo iekšlietu ministru 2020. gada 13. novembra videokonferenci, kurā pieņēma kopīgu paziņojumu: <https://www.consilium.europa.eu/lv/meetings/jha/2020/11/13/>.

⁵ Direktīva (ES) 2017/541 (2017. gada 15. marts) par terorisma apkarošanu, OV L 88, 31.3.2017., 6. lpp.

⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/1673 (2018. gada 23. oktobris) par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošanu ar krimināltiesībām, OV L 284, 12.11.2018. Direktīva nav saistoša Dānijai un Īrijai. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/843 (2018. gada 30. maijs), ar ko groza Direktīvu (ES) 2015/849 par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Direktīvas 2009/138/EK un 2013/36/ES, OV L 156, 19.6.2018., 43. lpp.

NOVĒRST, AIZSARGĀT UN REAGĒT

1. PAREDZĒT

“Neredzamo zonu” paredzēšana joprojām ir svarīgs veids, kā stiprināt Eiropas cīņu pret terorismu un būt soli priekšā notikumiem.

Stratēģiskie izlūkdati un draudu novērtējums

Stratēģiskie izlūkdati ir ļoti svarīgi, lai veidotu un izstrādātu tādu ES terorisma apkarošanas politiku un tiesību aktus, kas arvien vairāk ir balstīti uz draudiem, un labāk šos draudus paredzētu. Nākotnes prasībām atbilstošas terorisma apkarošanas politikas pamatā vajadzētu būt rūpīgiem draudu novērtējumiem, jo īpaši tādiem, kurus ir sagatavojuši **valsts drošības dienesti un izlūkdienesti**. Šajā sakarā, lai uzlabotu mūsu izpratni par situāciju un atbalstītu mūsu riska novērtēšanas spējas, ir būtisks ES Izlūkošanas un situāciju centra (ES *INTCEN*) sniegtais ieguldījums un speciālās zināšanas par galvenajiem ar ES iekšējo drošību saistītajiem draudiem, tendencēm un darbības veidiem. ES *INTCEN* darbs ir lielā mērā atkarīgs no dalībvalstu sniegtiem augsti kvalitatīviem datiem, un tām būtu jācenšas, lai tie būtu pēc iespējas kvalitatīvi. Tādēļ dalībvalstīm būtu jānodrošina, lai ES *INTCEN* varētu izmantot precīzu un atjauninātu informāciju un pietiekamus resursus. Komisija un EĀDD centīsies labāk integrēt stratēģiskos izlūkdatus terorisma apkarošanas politikā. Ir ļoti svarīgi turpināt dialogu, izmantot esošās struktūras un ES terorisma apkarošanas koordinatora darbu, lai uzlabotu sadarbību.

Riska novērtējumi un sagatavotība

Mērķorientēti riska novērtējumi ļauj dažādu nozaru ieinteresētajām personām vērst uzmanību uz pastāvošajiem trūkumiem un tādējādi labāk paredzēt iespējamus uzbrukumus. Komisija ierosinās jaunus veidus, kā veicināt tādu pasākumu riska novērtēšanu un salīdzinošās izvērtēšanas darbības, kuru mērķis ir labāk paredzēt terorisma draudus. Kā daļu no gaidāmā priekšlikuma par **kritisko vienību noturību** Komisija ierosinās izveidot padomdevējas misijas, kas palīdzētu uzņēmējām dalībvalstīm un Eiropai īpaši svarīgu kritisko infrastruktūru apsaimniekotājiem uzlabot to noturību pret traucējumiem, t. sk. saistībā ar iespējamu teroristu darbību paredzēšanu. Tā pamatā būs pieredze, ko nodrošinās tādu aizsardzības drošības padomdevēju grupa, kuri pašlaik tiek apmācīti un kurus var norīkot pēc pieprasījuma. Šie padomdevēji īsteno **ES padomdevējas misijas aizsardzības drošības jomā**.

Tiks pilnveidoti **ES aviācijas drošības** riska novērtējumi ar mērķi uzlabot gan reaģēšanas laiku pēc incidentiem, gan informācijas apmaiņas līmeni, tostarp līdzīgi domājošu trešo valstu, jo īpaši ASV, Austrālijas un Kanādas, līdzdalību. Komisija arī uzsāks jaunu riska novērtēšanas virzienu, kura mērķis būs nodrošināt **transporta drošību jūras telpā**. Visbeidzot, kopīgai apmācībai un mācībām būs svarīga nozīme centienos stiprināt dalībvalstu, ES iestāžu un struktūru, kā arī starptautisko partneru sagatavotību un noturību⁷.

Agrīnas atklāšanas spēju stiprināšana

⁷ Ar NATO saskaņotā paralēlo un koordinēto mācību (*PACE*) izmēģinājuma projekta ietvaros 2017. un 2018. gadā jau ir organizēti divi mācību kopumi. Pašlaik centieni ir vērsti uz minētajās mācībās gūto secinājumu īstenošanu. ES un NATO ir vienojušās pagarināt *PACE* koncepciju, aptverot laikposmu no 2022. līdz 2023. gadam. ES kā ilgtermiņa mērķi atbalsta vērienīgāku pieeju *PACE* mācībām, tostarp ES dalībvalstu un NATO sabiedroto aktīvu līdzdalību to īstenošanas posmā.

Par to, cik būtiska nozīme teroristu uzbrukumos var būt mūsdienu tehnoloģijai, liecina terorista uzbrukums sinagogai Hallē, Vācijā, ko 2019. gadā īstenoja galēji labēji noskaņots uzbrucējs, kurš izgatavoja vairākus ieročus, izmantojot 3D drukāšanas tehnoloģiju. Mums ir labāk jāparedz tehnoloģiju ietekme uz terorisma draudiem, lai tiesībsardzības iestādēm nodrošinātu pareizos instrumentus.

ES drošības pētniecībā galvenā uzmanība tiks pievērsta dažādiem darbības veidiem, tādu iniciatīvu izmantošanai, kas paredzētas, lai uzlabotu tiesībsardzības iestāžu spējas attiecībā uz analītiskiem risinājumiem, kā arī darbam ar lielu daudzumu tiešsaistes satura⁸. ES finansēta drošības pētniecība arī stiprinās iespējamu terorisma draudu **agrīnas atklāšanas spējas**, jo īpaši izpētot mākslīgā intelekta izmantošanu, lai varētu efektīvāk un precīzāk apstrādāt lielu datu apjomu, sniedzot ieguldījumu tādos projektos kā *RED-Alert*⁹ un *PREVISION*¹⁰. Tā var arī palīdzēt rast jaunus veidus, kā vērsties pret radikalizāciju.

Visbeidzot, nākamajā **pētniecības programmā “Apvārsnis Eiropa”** pētniecība tiks ciešāk integrēta drošības politikas ciklā, lai nodrošinātu vēl vairāk uz ietekmi orientētus rezultātus, reaģējot uz apzinātajām tiesībsardzības iestāžu vajadzībām. Eiropols ar ierosinātajām pastiprinātajām pilnvarām varētu palīdzēt Komisijai noteikt svarīgus pētniecības tematus, kā arī izstrādāt un īstenot **ES pētniecības un inovācijas** pamatprogrammas, kas attiecas uz tiesībsardzības jomu.

Būt soli priekšā notikumiem: jauno tehnoloģiju nozīme

Ar apdraudējuma **atklāšanas tehnoloģiju** palīdzību iespējams atklāt bīstamus objektus un vielas, piemēram, spridzekļus vai spridzekļu izgatavošanas materiālus. Komisija sadarbojas ar privāto sektoru, lai **uzlabotu** šādu atklāšanas tehnoloģiju **veiktspēju** ārpus aviācijas jomas¹¹ nolūkā atbalstīt iespējamo brīvprātīgo ES prasību izstrādi attiecībā uz atklāšanas tehnoloģijām, lai nodrošinātu, ka tās atklāj draudus, kas tām ir jāatklāj, vienlaikus saglabājot cilvēku mobilitāti. Turklāt 2019. gadā **ES Dzelzceļa drošības platforma** pieņēma labas prakses dokumentu par drošības tehnoloģijām, kas pielāgotas dzelzceļiem, ierosinot tādas risinājumus kā izlases veida vai mērķorientētas pārbaudes, kuru pamatā ir mobilās atklāšanas iekārtas.

Jaunas **tehnoloģijas** var veicināt sabiedrisko vietu aizsardzību, ja tās izmanto skaidri noteiktā, mērķorientētā un samērīgā veidā. Gadījumos, kad ir spēkā brīdinājums par augstu terorisma draudu līmeni¹², drošību spēj stiprināt sejas identifikācijas tehnoloģijas, kas spēj atklāt teroristus, kuri ceļo, salīdzinot viņu sejas attēlu ar atsauces datubāzi. Turklāt dažu

⁸ Kopsakarā ar tādām veiksmīgi īstenotām iniciatīvām kā projekti *DANTE* un *TENSOR*. Projekts *DANTE* ir nodrošinājis rezultātīvus, efektīvus, automatizētus datizraces un analītiskas risinājumus un integrētu sistēmu ar mērķi atklāt, izgūt, vākt un analizēt milzīgu daudzumu heterogēna un kompleksa multivides un daudzvalodīga ar terorismu saistīta satura no publiskām tīmekļa vietnēm, dziļā tīmekļa un tumšā tīkla. (<https://cordis.europa.eu/project/id/700367>). Projekta *TENSOR* pieeja ir papildinājusi projektu *DANTE*, un *TENSOR* ietvaros tika izstrādāta platforma, kas nodrošina policijas iestādēm instrumentus, kuri nepieciešami, lai uzlabotu to spējas strādāt ar milzīgu tiešsaistes satura apjomu saistībā ar teroristu organizēto darbību, radikalizācijas un vervēšanas agrīnu atklāšanu tiešsaistē. (<https://cordis.europa.eu/project/id/700024>).

⁹ *RED-Alert* izmanto progresīvas analīzes metodes, piemēram, dabiskās valodas sociālo tīklu analīzi, mākslīgo intelektu un sarežģītu notikumu apstrādi, lai nodrošinātu tiesībsardzības iestāžu vajadzības saistībā ar novēršanu un rīcību attiecībā uz teroristu darbībām tiešsaistē sociālajos plašsaziņas līdzekļos. (<https://cordis.europa.eu/project/id/740688>).

¹⁰ *PREVISION* ir īstenošanas procesā esošs projekts, kura mērķis ir nodrošināt tiesībsardzības iestādes ar spēju analizēt un kopīgi izmantot vairākas milzīgas datu plūsmas, semantiski tās integrēt dinamiskās zināšanu diagrammās, kā arī paredzēt anormālu vai deviantu uzvedību un radikalizācijas riskus. (<https://cordis.europa.eu/project/id/833115>).

¹¹ Civiltās aviācijas jomā tiesiskais regulējums nosaka atklāšanas iekārtu darbības standartus. Šis regulējums attiecas tikai uz aviācijas drošību, nevis, piemēram, uz atklāšanas iekārtām, ko izmanto citu sabiedrisko vietu aizsardzībai.

¹² Brīdinājums par terorisma draudu līmeni, ko noteikušas valsts iestādes saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem.

kategoriiju priekšmetu (piemēram, pamestas bagāžas) vai aizdomīgas uzvedības noteikšana var būt ļoti noderīga, lai atklātu apdraudējumus. Tādu rīku nodrošināšanā, kas ļauj precīzi un mērķorientēti noteikt iespējamus apdraudējumus, būtiska nozīme ir mākslīgajam intelektam. Tāpēc Komisija, izvērtējot mākslīgā intelekta izmantošanu¹³, ņems vērā drošības apsvērumus, vienlaikus ievērojot pamattiesības. Komisija ES pilsētprogrammas ietvaros ir gatava **finansēt projektus, kuru mērķis ir izstrādāt jaunas tehnoloģijas**, un atbalsta atbilstīgi ES tiesību aktiem veiktu paraugprakses apmaiņu šajā jomā.

Gaidāms, ka **mākslīgā intelekta (MI)** attīstība būtiski ietekmēs tiesībaizsardzības iestāžu spēju reaģēt uz terorisma draudiem. Tiesībaizsardzības iestādes jau izstrādā **inovatīvus risinājumus**, kuru pamatā ir MI tehnoloģija, piemēram, lai noteiktu teroristisku saturu tiešsaistē un apturētu tā izplatīšanu, novērstu jaunu teroristu kontu izveidi sociālajos plašsaziņas līdzekļos un atklātu simbolus. Viens no galvenajiem aspektiem uzticamu MI lietojumu izstrādē ir nodrošināt, ka dati, ko izmanto algoritmu apmācībā, ir atbilstīgi, pārbaudāmi, kvalitatīvi un ļoti daudzveidīgi, lai mazinātu neobjektivitāti, piemēram, attiecībā uz dzimumu vai rasi. MI lietojumi būtu jāizstrādā un jāizmanto, pienācīgi aizsargājot tiesības un brīvības saskaņā ar attiecīgajiem tiesību aktiem, un pienācīgi jādokumentē, lai apstiprinātu to izmantošanas likumību. Komisija izskatīs, kā tiesībaizsardzības un tiesu iestādes var gūt labumu no MI, pilnībā ievērojot ES tiesību aktus.

Būt soli priekšā notikumiem arī nozīmē vēršanos pret jauniem apdraudējumiem, ko var radīt jaunās tehnoloģijas. **Dronus** (bezpilota gaisa kuģu sistēmas) var ļaunprātīgi izmantot, lai vērstos pret sabiedriskām telpām, privātpersonām un kritisko infrastruktūru. Lai gan ES ir apgrūtinājusi konkrētu dronu veidu izmantošanu ļaunprātīgiem mērķiem¹⁴, straujais inovācijas temps un viegla piekļuve droniem nozīmē, ka apdraudējums, domājams, pieaugs. Lai risinātu šo problēmu, Komisija izskatīs iespēju 2021. gadā publicēt **ES rokasgrāmatu par pilsētu aizsardzību** pret droniem, kas nesadarbojas.

Lai nodrošinātu aizsardzību pret ļaunprātīgos nolūkos izmantotiem droniem, ir vajadzīga arī piekļuve uzticamām pretpasākumu tehnoloģijām. Īstenojot “Eiropas programmu bezpilota gaisa kuģu apkarošanas sistēmu testēšanai”, tiks izveidota kopīga metodika, ar kuru izvērtēs dažādas sistēmas, ko policija un citi drošības jomas dalībnieki var izmantot, lai **atklātu, izsekotu un identificētu** dronus, kas, iespējams, tiek izmantoti ļaunprātīgos nolūkos. Šo testu rezultāti tiks izplatīti visā ES.

Prognožu integrēšana politikas ciklā

Iedzīvotāju aizsardzība sākas ar labāku izpratni par apdraudējumiem nākotnē. Šajā nolūkā terorisma apkarošanas politikas izstrādē ir strukturāli jāintegrē prognozes. Komisija strādās, lai regulāri veidotu dialogu starp augsta ranga terorisma apkarošanas ekspertiem no tiesībaizsardzības, izlūkošanas un akadēmiskajām aprindām nolūkā noteikt jaunus riskus un izcelt jomas, kurās Eiropas Savienībai un tās dalībvalstīm ir jāveic pastiprināta rīcība. Šajā nolūkā Komisija izmantos esošās struktūras, cieši iesaistot Eiropolu, *Eurojust* un EĀDD, tostarp ES *INTCEN*¹⁵. Šā dialoga rezultātus pēc tam varētu izmantot politiskajās diskusijās, tostarp Tieslietu un iekšlietu padomes diskusijās par iekšējo drošību.

¹³ Baltā grāmata par mākslīgo intelektu. Eiropeska pieeja — izcilība un uzticēšanās (COM(2020) 65 final, 19.2.2020.).

¹⁴ Pieņemot jaunus Eiropas noteikumus par droniem un plānojot izveidot Eiropas bezpilota satiksmes pārvaldības sistēmu (*U-Space*). Jaunākie ES tiesību akti šajā jomā veicinās dronu darbību drošību, paredzot, ka lielākajai daļai dronu jābūt aprīkoti ar attālinātās identifikācijas un vietzinīguma funkcijām. No 2021. gada janvāra dronu operatoriem būs arī jāreģistrējas valsts iestādēs. To papildina Komisijas priekšlikums par **tiesisko regulējumu attiecībā uz U-space**, Eiropas bezpilota satiksmes pārvaldības sistēmu¹⁴; tā mērķis ir garantēt drošu dronu izmantošanu.

¹⁵ Sk. Padomes 2017. gada 19. jūnija secinājumus par ES ārējo darbību terorisma apkarošanā.

GALVENĀS DARBĪBAS

Komisija veiks šādus pasākumus:

- izstrādās riska novērtēšanas un salīdzinošās izvērtēšanas darbības, tostarp saistībā ar ES aizsardzības drošības padomdevēju izvietojumu pēc pieprasījuma;
- finansēs ES drošības pētniecību ar mērķi stiprināt agrīnas atklāšanas spējas un izstrādāt jaunas tehnoloģijas saskaņā ar ES pilsētprogrammu;
- izpētīs, kā jaunās tehnoloģijas var veicināt drošību; labāk integrēs stratēģiskos izlūkdatumus un draudu novērtējumus ar mērķi atbalstīt tālredzīgu politiku.

Dalībvalstis tiek mudinātas:

- turpināt nodrošināt ES *INTCEN* vajadzīgos resursus un augstas kvalitātes ieguldījumu.

2. NOVĒRST

Eiropas Savienības pamatā ir spēcīgu vērtību kopums. Mūsu izglītības, veselības aprūpes un labklājības sistēmas pēc būtības ir iekļaujošas, bet tās ir nesaraujami saistītas ar to pamatā esošo vērtību pieņemšanu. Mūsu eiropeiskā dzīvesziņa, kas raksturo iekļaujošas un tolerantas sabiedrības, nav fakultatīva, un mums ir jādara viss, kas ir mūsu spēkos, lai apturētu personas, kas cenšas to graut — no iekšpuses vai ārpusē.

Ekstrēmistu ideoloģiju apkarošana tiešsaistē

Teroristi un vardarbīgi ekstrēmisti arvien vairāk izmanto internetu, lai izplatītu savu ekstrēmistu ideoloģiju, tostarp tiešraidē straumējot un slavīnot teroristu uzbrukumus. Ir jāreaģē visiem dalībniekiem — valsts iestādēm, nozarēm un pilsoniskajai sabiedrībai —, kā arī visos līmeņos (valsts, Eiropas un starptautiskā līmenī). Ierosinātās **regulas, ar ko vērsas pret teroristiska satura izplatīšanu tiešsaistē**, pieņemšana un īstenošana ļautu dalībvalstīm nodrošināt šāda satura ātru izņemšanu un paredzētu, ka uzņēmumiem jāreaģē aktīvāk, lai novērstu to platformu ļaunprātīgu izmantošanu teroristiska satura izplatīšanai. Tāpēc minētā regula ir steidzami jāpieņem Eiropas Parlamentā un Padomē. Kad regula būs pieņemta, Komisija atbalstīs tiešsaistes pakalpojumu sniedzējus un valstu iestādes regulas rezultatīvā piemērošanā.

Lai nodrošinātu plašāku satvaru, Komisija ierosinās **digitālo pakalpojumu tiesību aktu**, ar kuru tiks atjaunināti horizontālie noteikumi ar mērķi nodrošināt, ka digitālo pakalpojumu sniedzēji darbojas atbildīgi un ka lietotājiem ir iedarbīgi līdzekļi, ar kuru palīdzību paziņot par nelikumīgu saturu. Atzīstot ļoti lielu tiešsaistes platformu pieaugošo lomu sabiedrībā, priekšlikums paredzēs pienākumus novērtēt riskus, ko to sistēmas rada ne tikai saistībā ar nelikumīgu saturu un produktiem, kā arī sistēmiskus riskus sabiedrības interešu aizsardzībai, piemēram, sabiedrības veselībai un sabiedrības drošībai, un pamattiesībām, tostarp aizsardzībai pret manipulatīvām metodēm.

ES Interneta forums izstrādās norādījumus par publiski pieejama satura pārraudzību, lai atklātu ekstrēmistu materiālus tiešsaistē, un izplatīs zināšanas šajā jomā. ES Interneta forums ir izstrādājis **ES protokolu par reaģēšanu krīzes situācijās**, kas ir brīvprātīgs mehānisms, kura mērķis ir palīdzēt koordinēt ātru, kolektīvu un pārrobežu reakciju uz teroristiska un

vardarbīga ekstrēmistu satura strauju izplatīšanu tiešsaistē¹⁶. Ir svarīgi, lai nozares partneri pilnībā īstenotu šo protokolu. Komisija sadarbībā ar Eiropolu atbalstīs turpmāku norādījumu izstrādi par to, kā īstenot ES Krīžu protokolu, lai apkarotu teroristiska un vardarbīga ekstrēmistu satura strauju izplatīšanu tiešsaistē. Būtu jāstiprina **Eiropola vienības ziņošanai par interneta saturu** resursi un spējas uzraudzīt un ziņot tiešsaistes platformām par visu veidu teroristisku saturu 24 stundas diennaktī 7 dienas nedēļā.

Teroristisks saturs tiek radīts visā pasaulē un tiek izplatīts no dažādām pasaules vietām. Tāpēc Komisija pastiprinās sadarbību ar **starptautiskajiem partneriem**, jo īpaši ar **Globālo Interneta forumu terorisma apkarošanai (GIFCT)**, lai nodrošinātu operatīvu reakciju pasaules mērogā, kā arī ar partnervalstu valdībām saskaņā ar **Kraistcērcas aicinājumu rīkoties**¹⁷, lai censtos panākt minimālo standartu izpildi visā pasaulē, tostarp attiecībā uz pārredzamību.

Lai reaģētu uz rasistiskas un ksenofobiskas naida runas izplatīšanos internetā, Komisija 2016. gadā mudināja parakstīt **ES Rīcības kodeksu cīņai pret nelikumīgiem naidīgiem izteikumiem tiešsaistē**¹⁸. Komisija 2021. gadā nāks klajā ar iniciatīvu paplašināt ES līmeņa noziegumu sarakstu saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 83. panta 1. punktu, iekļaujot tajā naida noziegumus un naida runu neatkarīgi no tā, vai šie nodarījumi ir veikti rases, etniskās piederības, reliģiskās pārliecības, dzimuma vai seksualitātes dēļ. Dalībvalstīm būtu jāpastiprina centieni, kuru mērķis ir pilnībā īstenot jaunās Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvas noteikumus par naida runām tiešsaistes video koplietošanas platformās.

Komisija arī atbalstīs dalībvalstis to **stratēģiskās komunikācijas** spēju attīstīšanā reaģēšanai pēc uzbrukumiem, izmantojot pieredzes apmaiņu vietējā un valsts līmenī. Turklāt stratēģiskā komunikācija ir vajadzīga ne tikai pēc teroristu uzbrukuma, bet valdībai tā būtu pastāvīgi jāizmanto kā preventīvs līdzeklis. Tāpēc Komisija palīdzēs dalībvalstīm risināt šīs problēmas un plašāk izplatīt pilsoniskās sabiedrības izstrādātos atbildes un alternatīvos vēstījumus, kā arī atbalstīs līdzīgus centienus valstu līmenī. Lai gūtu secinājumus, 2022. gadā tiks izvērtēta Komisijas **programma “Iespējas pilsoniskajai sabiedrībai”**.

Vienlaikus gan ES, gan tās dalībvalstīm ir pastāvīgi jānodrošina, lai atbalstu no **valdības un Eiropas fondiem** nesaņemtu projekti, kuri nav saderīgi ar Eiropas vērtībām vai kuru mērķi ir nelikumīgi.

Atbalsts vietējiem dalībniekiem noturīgāku kopienu veidošanā

Mūsu pilsētām ir vajadzīga labāka piekļuve finansējumam, norādījumiem un apmācībai, lai tās varētu risināt pašreizējās problēmas un lai palielinātu to noturību. Komisija atbalsta vietējos novēršanas koordinatorus, izmantojot **Radikalizācijas izpratnes tīklu**. Turklāt iniciatīvas “ES pilsētas pret radikalizāciju” ietvaros Komisija veicina stratēģisku dialogu starp pilsētām. Lai palielinātu noturību, ir svarīgi arī **sadarboties ar kopienām** un stiprināt to iespējas, izmantojot augšupēju pieeju ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm. Radikalizācijas

¹⁶ https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-security/20191007_agenda-security-factsheet-eu-crisis-protocol_en.pdf.

¹⁷ <https://www.christchurchcall.com/call.html>.

¹⁸ Rezultāti kopumā ir pozitīvi, jo IT uzņēmumi novērtē 90 % no iezīmētā satura 24 stundu laikā un dzēš 71 % no satura, kas ir norādīts kā nelikumīga naida runa. https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combatting-discrimination/racism-and-xenophobia/eu-code-conduct-countering-illegal-hate-speech-online_en.

izpratnes tīkls noteiks paraugpraksi un sekmēs vietējo kopienu sabiedriskās kārtības nodrošināšanas¹⁹ un iesaistes pieejas, kuru mērķis ir vairogt uzticēšanos kopienām un starp tām.

Iekļaušanas veicināšana un iespēju sniegšana riskam pakļautiem jauniešiem ar izglītības, kultūras, jaunatnes un sporta pasākumu palīdzību var vēl vairāk veicināt radikalizācijas novēršanu un saliedētību ES. Komisija pastiprinās atbalstu dalībvalstu un citu ieinteresēto personu centieniem **integrācijas un sociālās iekļaušanas jomā**, izmantojot pasākumus, kas iekļauti Rīcības plānā par integrāciju un iekļaušanu²⁰.

Nemot vērā **neformālās izglītības** svarīgo nozīmi radikalizācijā un iespējamās saiknes ar ekstrēmistu ideoloģijām, Komisija veicinās sadarbību starp **skolām, kopienām (tostarp reliģiskajām grupām), jaunatnes darbiniekiem, sociālajiem darbiniekiem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām**. Komisija arī atbalstīs dalībvalstis pieredzes un labas prakses apmaiņā saistībā ar reliģisko līderu un kopienu vadītāju (arī to, kuri darbojas skolās un ieslodzījuma vietās) informācijas apmaiņu par radikalizācijas novēršanu.

Reāla sociālā atstumtība vai sociālās atstumtības sajūta, diskriminācija un marginalizācija var pastiprināt neaizsargātību pret radikāliem diskursiem un vēl vairāk apdraudēt sociālo kohēziju. Tāpēc Komisija arī turpinās veikt pasākumus, kas izklāstīti tās Rasisma apkarošanas rīcības plānā²¹.

Ieslodzījuma vietas, rehabilitācija un reintegrācija

Radikalizācijas procesi ir jāpamana pēc iespējas ātri, lai varētu laikus īstenot atturošus pasākumus. Mēs stiprināsim ES rīcību trīs galvenajās jomās: **ieslodzījuma vietas, rehabilitācija un reintegrācija**. Pirmkārt, tiks apzinātas labākās pieejas radikalizētu ieslodzīto un notiesāto teroristu likumpārkāpēju pārvaldībai un ar tiem saistītā riska novērtēšanai²², un tiks sniegts atbalsts šajā jomā iesaistīto profesionāļu apmācībai²³. Otrkārt, Komisija, pamatojoties uz Radikalizācijas izpratnes tīkla (RAN) izstrādātajā Rehabilitācijas rokasgrāmatā sniegto informāciju²⁴, palīdzēs dalībvalstīm nodrošināt vajadzībām labāk pielāgotus norādījumus par radikāli noskaņoto ieslodzīto rehabilitāciju un reintegrāciju, t. sk. pēc atbrīvošanas. Treškārt, tiks izstrādāta metodoloģija ar kopīgiem standartiem un rādītājiem reintegrācijas programmu iedarbīguma novērtēšanai²⁵. Visos centienos attiecībā uz bērnu rehabilitāciju un reintegrāciju ir jāņem vērā viņu īpašās vajadzības un tiesības²⁶.

¹⁹ Šajā kontekstā vietējo kopienu sabiedriskās kārtības nodrošināšana ir tiesībsargsardzības iestāžu un kopienu sadarbībā sakņots darbs, kas paredzēts, lai novērstu un risinātu problēmas, kuras saistītas ar vardarbīgu radikalizāciju.

²⁰ COM(2020) 758 final.

²¹ Savienība, kurā valda līdztiesība: ES rasisma apkarošanas rīcības plāns 2020.–2025. gadam (COM(2020) 565 final, 18.9.2020.).

²² Komisija arī strādās pie jautājuma par pirmstiesas apcietinājumu, paturot prātā, ka ilgs pirmstiesas apcietinājums var palielināt radikalizācijas risku.

²³ Tas ietver ieslodzījumu vietu un probācijas dienestu darbiniekus, kā arī citus darbiniekus, kas strādā ieslodzījuma vietās un ar bijušajiem ieslodzītajiem pēc viņu atbrīvošanas (piemēram, kapelānus, psihologus, sociālos darbiniekus, NVO iesaistītas personas u. c.).

²⁴ https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/ran-papers/docs/ran_rehab_manual_en.pdf.

²⁵ Atbildes uz jautājumiem par sadarbības modeļiem un protokoliem attiecībā uz atturēšanu un reintegrāciju, kā arī ieinteresēto personu sagatavotību tiks iegūtas, īstenojot projektus, kas tiks finansēti saskaņā īpašu Iekšējās drošības fonda **uzaicinājumu, kuram atvēlētais budžets ir 4 miljoni EUR**. Projekti būs vērsti uz ekstrēmistu likumpārkāpēju un radikalizētu personu, kas saistītas ar vardarbīgu labējo un islāmistu ekstrēmismu, tostarp ārvalstu kaujinieku teroristu, kas atgriežas, un viņu ģimeņu atturēšanu un reintegrāciju.

²⁶ Direktīva (ES) 2016/800 par procesuālajām garantijām bērniem, kuri ir aizdomās turētie vai apsūdzētie kriminālprocesā, OV L 132, 21.5.2016., 1. lpp. Sk. 9. apsvērumu: "Bērniem, kuri ir aizdomās turētie vai apsūdzētie

Ārvalstu kaujinieki teroristi un viņu ģimenes locekļi, tostarp tie, kas pašlaik atrodas aizturēšanas centros un nometnēs Sīrijas ziemeļaustrumos, rada īpašas un sarežģītas problēmas, kuru risināšanai nepieciešama ieinteresēto personu koordinācija visos līmeņos. Komisija turpinās atbalstīt dalībvalstis paraugprakses apmaiņā un palielinās arī atbalstu praktiķu apmācībai un zināšanu un informācijas apmaiņai šajā jomā, ņemot vērā ārvalstu kaujinieku teroristu bērnu īpašās vajadzības un tiesības. Turklāt Komisija arī atbalstīs dalībvalstis, lai tās pastiprinātu centienus nodrošināt ārvalstu kaujinieku teroristu kriminālvajāšanu, šajā nolūkā atbalstot darbu vietējā, valsts un starptautiskā līmenī.

Zināšanu un atbalsta nostiprināšana

Lai nodrošinātu saskaņotāku rīcību un strukturētu informēšanu valsts līmenī, Komisija pirmajā posmā atbalstīs attiecīgu dalībnieku, tostarp praktiķu un **valstu speciālo zināšanu centru**²⁷, **valsts tīklu** izveidi un turpmāku attīstību. Otrajā posmā Komisija ierosinās izveidot **ES Zināšanu centru radikalizācijas novēršanai**, kas būs paredzēts politikas veidotājiem, praktiķiem un pētniekiem. ES Zināšanu centrs arī izplatītu zināšanas un pieredzi, kā arī veicinātu **dažādo ES programmu**²⁸ **ietvaros pieejamo finansēšanas iespēju** pilnīgu izmantošanu, novērtētu intervences, apstiprinātu paraugpraksi un piedāvātu mērķorientētu atbalstu ieinteresētajām personām valsts un vietējā līmenī. Tas arī, iespējams, varētu ietvert topošo ES centru terorismā cietušajiem, kura mērķis būtu piedāvāt speciālās zināšanas un atbalstu valstu iestādēm un cietušo atbalsta organizācijām²⁹. Citas svarīgas jomas ir pētniecība, informācijas sniegšana par radikālām ideoloģijām, organizācijām un tīkliem un atbildes un alternatīvu vēstījumu izplatīšana, kā arī sadarbība ar kopienu un reliģiskajiem līderiem.

Visbeidzot, pamatojoties uz pētījumiem, Komisija izstrādās norādījumus dalībvalstīm un citām ieinteresētajām personām par **vientuļajiem izpildītājiem**, tostarp sniedzot informāciju par riska novērtējumiem un iespējamiem pasākumiem, ko var veikt, reaģējot uz šo parādību.

---

kriminālprocesā, būtu jāpievērš īpaša vērība, lai saglabātu viņu attīstības potenciālu un spēju iekļauties atpakaļ sabiedrībā.”

²⁷ Iespējams, līdzfinansēti ar Iekšējās drošības fonda valsts programmu līdzekļiem.

²⁸ Jo īpaši finansējums no Iekšējās drošības fonda, programmas “Pilsonība, vienlīdzība, tiesības un vērtības”, programmas “Tiesiskums”, Eiropas Reģionālās attīstības fonda, Eiropas Sociālā fonda Plus un “Erasmus+” budžeta.

²⁹ Šāda nākotnē plānotā centra pamatā varētu būt darbs, kas veikts divu gadu izmēģinājuma projektā “ES Speciālo zināšanu centrs terorismā cietušo atbalstam”, un tas varētu nodrošināt ciešu sadarbību ar esošajiem tīkliem cietušo tiesību jomā, piemēram, Eiropas tīklu cietušo tiesību aizsardzībai un vienotajiem kontaktpunktiem terorismā cietušajiem.

GALVENĀS DARBĪBAS

Komisija veiks šādus pasākumus:

- ierosinās digitālo pakalpojumu tiesību aktu;
- sadarbībā ar Eiropolu sniegs norādījumus par to, kā īstenot ES Krīžu protokolu;
- atbalstīs dalībvalstis ar mērķi pilnveidot stratēģisko komunikāciju un pastiprināt atbildes un alternatīvu vēstījumu izplatīšanu;
- sniegs norādījumus par pārvaldību un riska novērtējumiem ieslodzījuma vietās un par agrīnu rehabilitāciju un reintegrāciju;
- veicinās paraugprakses apmaiņu starp dalībvalstīm ar mērķi pārvaldīt situāciju saistībā ar ārvalstu kaujiniekiem teroristiem, kas atgriežas, un viņu ģimenes locekļiem;
- ierosinās izveidot ES Zināšanu centru radikalizācijas novēršanai un atbalstīs valstu ieinteresēto personu tīklus un valstu centrus.

Eiropas Parlaments un Padome tiek mudināta veikt šādu pasākumu:

- steidzami pieņemt regulu, kas attiecas uz teroristiska satura izplatīšanu tiešsaistē.

Komisija un dalībvalstis veiks šādus pasākumus:

- nodrošinās, ka projekti, kuri nav saderīgi ar Eiropas vērtībām vai kuru mērķi ir nelikumīgi, nesaņem atbalstu no valsts līdzekļiem; stiprinās kopienu noturību, izmantojot pasākumus, kas ietverti Rīcības plānā par integrāciju un iekļaušanu.

3. AIZSARGĀT

Terorisma apkarošanas pasākumu pastiprināšanai ir jāietver tādas neaizsargātības mazināšana, ko teroristi var izmantot vai pret ko tie var vērsties. Labāk aizsargājot mūsu robežas un liedzot teroristiem līdzekļus, ko tie izmanto terora aktu veikšanai, mēs varam aizsargāties pret iespējamiem uzbrukumiem.

Cilvēku aizsardzība sabiedriskās vietās

Teroristu uzbrukumi lielākoties ir vērsti pret cilvēkiem sabiedriskās vietās, kas ir īpaši neaizsargātas to atvērtības un pieejamības dēļ. Mums ir jāaizsargā šo vietu atvērtais raksturs un vienlaikus jāpalielina to drošība, īstenojot stingrākus **fiziskās aizsardzības** pasākumus, kas nerada cietokšņus³⁰ un neliedz cilvēkiem iespēju brīvi un droši pārvietoties kājām. Tāpēc Komisija pastiprinās centienus ES līmenī, lai veicinātu **integrētās drošības** risinājumus, kas iekļauj drošības elementu sabiedriskās vietās (ēkās un infrastruktūrās) jau no projektēšanas un pilsētplānošanas procesa sākuma. Komisija izdos virtuālu **arhitektūras grāmatu par pilsētplānošanu**, kas iestādēm var kalpot par iedvesmu iekļaut drošības aspektus nākotnes sabiedrisko vietu projektēšanā un esošo sabiedrisko vietu atjaunošanā.

³⁰ Komisija ir izdevusi norādījumus par to, kā fiziski aizsargāt sabiedriskās vietas, piemēram, <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/guideline-building-perimeter-protection>.

ES forums par sabiedrisko vietu aizsardzību ir pulcējis plašu tādu personu grupu, kas ir atbildīgas par sabiedrisko vietu drošību. To vidū ir ES dalībvalstu iestādes un privāti uzņēmēji, piemēram, tie, kas atbild par iepirkšanās centriem, transporta pakalpojumiem vai viesmīlības vietām. Sabiedrisko vietu aizsardzības jomā var daudz mācīties no dažādas pieredzes³¹. Komisija ir apņēmusies stiprināt šo forumu, kam būtu jāapkopo, jākonsolidē un jāizplata zināšanas, kā arī jāatbalsta ES apņemšanās par pilsētu drošību un noturību īstenošana un jāizmanto mērķorientēts finansējums, lai palīdzētu uzlabot sabiedrisko vietu aizsardzību³². Komisija arī izpētīs iespēju **noteikt minimālos pienākumus** tiem, kas ir atbildīgi par sabiedrisko vietu drošības garantēšanu, lai precizētu, ko var sagaidīt no sabiedrisko vietu apsaimniekotājiem.

Kulta vietām ir īpaši liela simboliska vērtība, un pret tām bieži vēršas teroristi. Mums ir labāk jāaizsargā baznīcas, mošejas un sinagogas, kā arī citi reliģiskie objekti visā ES. Mums būtu arī jāveicina sadarbība starp dažādām reliģiskajām kopienām un attiecīgajām valsts iestādēm, tām apmainoties ar pieredzi. No 2021. gada Komisijas mērķis ir atbalstīt projektus, kas ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm uzlabo kulta vietu fizisko aizsardzību.

Pilsētas kā urbānās vides drošības pamats

Vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir būtiska nozīme gan sabiedrisko vietu aizsardzībā, gan radikalizācijas novēršanā. Sadarbībā ar ES pilsētprogrammas partnerību drošībai sabiedriskajās vietās un pamatojoties uz veiksmīgo iniciatīvu “ES pilsētas pret radikalizāciju”, Komisija ierosinās **ES apņemšanos par pilsētu drošību un noturību**, nosakot pamatprincipus un mērķus vietējām pašvaldībām šajās jomās, un aicinās ieinteresētās pilsētas apņemties īstenot pozitīvu darba kārtību, ar ko novērš un apkaro radikalizāciju un mazina neaizsargātību sabiedriskās vietās. Pilsētas, kas atbalsta apņemšanos, kļūs par daļu no ES mēroga iniciatīvas “**Pilsētas pret radikalizāciju un terorismu**”, ar kuras palīdzību Komisija veicinās labas prakses apmaiņu un atbalstīs pilsētu vadītos projektus un vienādranga konsultatīvo darbu. Lai atbalstītu apņemšanās īstenošanu, Komisija mobilizēs visus pieejamos finansēšanas instrumentus.

Lai palielinātu sabiedrisko drošību pilsētās, veicot ieguldījumus, kuru mērķis ir uzlabot pilsētu sociālo kohēziju, integrāciju un noturību nolūkā novērst radikalizāciju un modernizēt publisko infrastruktūru, papildus Iekšējās drošības fondam var izmantot ES kohēzijas politikas līdzekļus. Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm, lai palielinātu informētību par pieejamām finansējuma iespējām, un aicina dalībvalstis pilnībā izmantot ES kohēzijas politikas līdzekļus, lai šādus ieguldījumus iekļautu savās programmās laikposmam pēc 2020. gada. Ieguldījumi, kas izriet no integrētām ilgtspējīgas pilsētu attīstības stratēģijām, atbilstīgi Komisijas ierosinājumam veidos vairāk kā 6 % no Eiropas Reģionālās attīstības fonda piešķiruma.

Kritiskās infrastruktūras noturības uzlabošana

Pastāv risks, ka **kritiskā infrastruktūra**, tostarp transporta mezgli, elektrostacijas, veselības

³¹ Sk. arī Komisijas dienestu darba dokumentu “Paraugprakse, kā atbalstīt sabiedrisko vietu aizsardzību”, 20.3.2019., SWD(2019) 140 final.

³² Komponenta “Iekšējās drošības fonds — policija” ietvaros Komisija 2017., 2019. un 2020. gadā ir aicinājusi ieinteresēto personu vadītas iniciatīvas iesniegt projektus, kuri uzlabo sabiedrisko vietu aizsardzību, un tiem atvēlētais budžets pārsniedz 40 miljonus EUR. Fonds ir arī atbalstījis dažādu tiesībaizsardzības tīklu, kas aizsargā sabiedriskās vietas pret terorismu, piemēram, īpašo intervences vienību tīkla *Atlas*, apmācību un mācības un aizsardzības drošības padomdevēju darbības uzsākšanu.

aprūpes infrastruktūra un ūdens attīrīšanas iekārtas, varētu kļūt par potenciāliem teroristu uzbrukumu mērķiem. Kritiskās infrastruktūras operatori atbild par tādu pakalpojumu sniegšanu, kas ir būtiski svarīgu sabiedrības vajadzību apmierināšanai. Tajā pašā laikā palielinās šo operatoru savstarpējā atkarība, un to riska vide kļūst aizvien kompleksāka. Šādi riski ietver teroristu uzbrukumus, dabas katastrofas, negadījumus un ļaunprātīgus draudus. Lai nodrošinātu pamatpakalpojumu uzticamu sniegšanu visā ES un varētu paļauties uz iekšējā tirgus darbību, ir būtiski nodrošināt, ka kritiski svarīgie pamatpakalpojumu sniedzēji ir noturīgi, t. i., pietiekami sagatavoti, lai spētu novērst traucējumus, mazināt to sekas un atgūties no tiem. Komisija pieņems tādu **pasākumu kopumu**, kuru mērķis ir uzlabot operatoru noturību gan pret fiziskiem, gan digitāliem riskiem.

Robežu drošība

Ārvalstu kaujinieki, kuri slepeni atgriezās no Sīrijas, bija iesaistīti nāvējošajā uzbrukumā Parīzē 2015. gada 13. novembrī. Tas izgaismoja robežu drošības nepilnību postošās sekas³³. Tiek lēsts, ka 50 000 cilvēku ir ceļojuši uz Sīriju un Irāku, lai pievienotos džihādistu grupējumiem, tostarp 5000 personas no ES, no kurām aptuveni viena trešdaļa joprojām atrodas šajā reģionā. Lai garantētu mūsu iedzīvotāju drošību, ir ļoti svarīgi, lai tiesībsardzības iestādes pie ārējām robežām varētu atklāt gan ES, gan trešo valstu pilsoņus, kurus tur aizdomās par terorismu. Eiropols, *Frontex* un *eu-Lisa* turpinās atbalstīt dalībvalstis robežu drošības jomā.

Ir jāstiprina Šengenas zonas (bez iekšējām robežām) darbība. Komisija 2020. gada 30. novembrī rīkoja Šengenas forumu, lai sāktu iekļaujošas politiskas debates ar mērķi izveidot spēcīgāku Šengenas zonu, pamatojoties uz savstarpēju uzticēšanos. Forumā paveiktais darbs tiks izmantots Šengenas stratēģijā, kuru Komisija plāno iesniegt 2021. gadā un kurā tā ierosinās veidus, kā pārskatīt Šengenas Robežu kodeksu, uzlabot novērtēšanas mehānismu un stiprināt Šengenas pārvaldību, uzlabot policijas sadarbību un informācijas apmaiņu un stiprināt ārējās robežas.

Tajā pašā laikā dalībvalstīm būtu steidzami jāpabeidz ārējo robežu pārvaldības modernizācija saskaņā ar apstiprinātajiem plāniem, lai izstrādātu modernāko robežu pārvaldības sistēmu³⁴. Neraugoties uz gūtajiem panākumiem, ir jādara vairāk. Lai gan dalībvalstis noteiktos apstākļos var piemērot atkāpes, ir svarīgi, lai tās ātri sasniegtu mērķi, proti, **sistemātiski pārbaudītu visus ceļotājus attiecīgajās datubāzēs** pie ārējām robežām. Komisija 2021. gada vidū sadarbībā ar dalībvalstīm sagatavos **norādījumus**, kas nodrošinās, ka visas atkāpes tiek izmantotas ierobežotā veidā un atbilst augstākajiem drošības standartiem.

Sistemātisku pārbaudu lietderība ir atkarīga no **ES informācijas sistēmu** kvalitātes un **sadarbspējas**³⁵. Jaunas un modernizētas liela mēroga ES informācijas sistēmas³⁶ uzlabos drošību un padarīs kontroli pie ārējām robežām efektīvāku un lietderīgāku. Sadarbēja nodrošinās vajadzīgās informācijas tūlītēju pieejamību tiem policijas darbiniekiem un

³³ Novembrī Parīzē notikušo uzbrukumu īstenotāji bija IS locekļi Sīrijā vai Irākā. (...) Iepriekšējos gados tika ziņots, ka lielākā daļa ārvalstu kaujinieku teroristu ceļošanai izmanto savus īstos dokumentus. Tomēr ir skaidrs, ka tiek izmantoti arī viltoti dokumenti, kā tas bija vairāku to personu gadījumā, kas bija iesaistītas novembra uzbrukumos Parīzē (Eiropols, "European Union Terrorism Situation and Trend Report", 2016. gads).

³⁴ Jaunās IT arhitektūras un sadarbības īstenošana, EBCG 2.0 īstenošana, ātra pārbaudes priekšlikuma pieņemšana.

³⁵ <https://www.eulisa.europa.eu/Activities/Interoperability>. Saskaņā ar Eiropas sadarbības satvaru: https://ec.europa.eu/isa2/eif_en; sk. COM(2017) 134 final.

³⁶ Šengenas Informācijas sistēma, ieceļošanas/izceļošanas sistēma, vīzu informācijas sistēma, *Eurodac*, Eiropas Sodāmības reģistru informācijas sistēma (tās daļa, kas attiecas uz trešo valstu valstspiederīgajiem un bezvalstniekiem).

robežsargiem, kuriem ir vajadzība pēc informācijas. Būtiska nozīme ir **ieceļošanas/izceļošanas sistēmai (IIS)**³⁷, kas ir automatizēta sistēma ceļotāju no trešām valstīm reģistrēšanai. Tas palīdzēs identificēt visus trešo valstu valstspiederīgos, kas ieceļo dalībvalstu teritorijā, un atklāt identitātes viltošanu.

Tikpat svarīga ir Eiropas ceļošanas informācijas un atļauju sistēma (*ETIAS*)³⁸, kas ir pirmsceļošanas atļauju sistēma ceļotājiem, uz kuriem neattiecas vīzas prasība. Īpašs **ETIAS kontrolsaraksts** ļaus labāk izmantot informāciju par personām, ko tur aizdomās par teroristu darbībām vai kas saistītas ar tām, ļaujot dalībvalstīm ņemt vērā šo informāciju, kad tās izdod ceļošanas atļaujas. Turklāt pārbaudes, izmantojot topošo centralizēto sistēmu tādu dalībvalstu identificēšanai, kurām ir informācija par notiesājošiem spriedumiem par trešo valstu valstspiederīgajiem un bezvalstniekiem (*ECRIS-TCN*)³⁹, ļaus pārbaudīt, vai konkrēts trešās valsts valstspiederīgais vai ES/trešās valsts dubultpilsonis ir iepriekš notiesāts par smagiem noziegumiem ES un kurā dalībvalstī tas ir noticis. IIS, *ETIAS* un *ECRIS-TCN* sadarbība nodrošinās sistemātiskāku informāciju tiesībaizsardzības amatpersonām, robežsargiem un migrācijas amatpersonām un palīdzēs apkarot identitātes viltošanu. Tādēļ dalībvalstīm būtu ātri un pilnībā jāievieš šīs sistēmas un jānodrošina to sadarbība.

Ar trim jaunajām **Šengenas Informācijas sistēmas (SIS)** regulām, kas stājās spēkā 2018. gada decembrī⁴⁰, tika ieviesti vairāki pasākumi informācijas apmaiņas uzlabošanai, tostarp par terorismā aizdomās turētām personām. Ir ļoti svarīgi, lai dalībvalstis pēc iespējas drīz īstenotu visas **jaunās SIS funkcijas**. Dalībvalstīm būtu jāievieš to robežsargiem pieejama **pirkstu nospiedumu meklēšanas funkcija** *SIS* automatizētajā pirkstu nospiedumu identifikācijas sistēmā (*AFIS*), jo īpaši pie ārējām robežām.

Ir arī būtiski, lai *SIS* tiktu ievadīta uzticamu **trešo valstu sniegta informācija par ārvalstu kaujiniekiem teroristiem**. Kopā ar šo paziņojumu Komisija paredz pastiprinātas Eiropola pilnvaras un grozījumu regulā par Šengenas Informācijas sistēmas (*SIS*) izveidi, darbību un izmantošanu, kas ļautu Eiropolam, apspriežoties ar dalībvalstīm, *SIS* izveidot īpašus brīdinājumus. Ir steidzami jāievieš brīvprātīgā procedūra, kuras mērķis ir apstrādāt trešo valstu iesniegtos provizoriskos un turpmākos datus, kas apspriesta starp dalībvalstīm. Vienlaikus dalībvalstis būtu jāmudina pirmās līnijas robežpārbaudēs darīt pieejamus Interpola paziņojumus par personām, kas tiek turētas aizdomās par terorismu.

Turklāt saskaņā ar jaunajiem noteikumiem papildus **ieceļošanas aizliegumu** izdošanai uz laiku līdz pieciem gadiem dalībvalstīm atgriešanas lēmuma ietvaros⁴¹ būtu *SIS* jāievada **brīdinājumi** par trešo valstu valstspiederīgajiem, uz kuriem attiecas atgriešanas lēmums (sākot no 2022. gada), un par ieceļošanas un uzturēšanās atteikumiem. Tādējādi atgriešanas lēmumi un ieceļošanas un uzturēšanās aizliegumi būtu redzami visām iestādēm, kurām ir piekļuve *SIS*. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka šādos brīdinājumos ir iekļauta arī informācija par to, ka trešās valsts valstspiederīgais rada nopietnus draudus drošībai, un par to, vai persona ir bijusi iesaistīta ar terorismu saistītās darbībās.

³⁷ Izveidota ar Regulu (ES) 2017/2226, OV L 327, 9.12.2017.

³⁸ Izveidota ar Regulu (ES) 2018/1240, OV L 236, 19.9.2018., 1. lpp.

³⁹ Izveidota ar Regulu (ES) 2019/816, OV L 135, 22.5.2019., 1. lpp.

⁴⁰ Regula (ES) 2018/1860, Regula (ES) 2018/1861 un Regula (ES) 2018/1862.

⁴¹ Direktīva 2008/115/EK. Ieceļošanas aizlieguma ilgums var pārsniegt piecus gadus, ja attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais rada nopietnu apdraudējumu sabiedriskajai kārtībai, sabiedrības drošībai vai valsts drošībai. Turklāt dalībvalstis var brīvi pieņemt pasākumus, ar ko aizliedz ieceļošanu un uzturēšanos trešo valstu valstspiederīgajiem, kas uzturas trešā valstī.

Iepriekšējas pasažieru informācijas (IPI) un pasažieru datu reģistra (PDR) datu apstrādei ir būtiska nozīme terorisma un citu smagu noziegumu identificēšanā, novēršanā, atklāšanā un traucēšanā. Lai racionalizētu IPI datu izmantošanu, tostarp terorisma apkarošanas nolūkā, Komisija 2021. gadā iesniegs priekšlikumu **pārskatīt IPI direktīvu** un apsvērs iespēju paredzēt šo datu izmantošanu smagu noziegumu apkarošanai, uzlabot IPI datu izmantošanas lietderību un saskaņotību ar citiem instrumentiem, piemēram, iecelšanas/izceļošanas sistēmu, Eiropas ceļošanas informācijas un atļauju sistēmu un PDR sistēmu.

PDR datu izmantošana un analīze ir būtisks instruments cīņā pret terorismu un organizēto noziedzību gan ES, gan visā pasaulē. Saglabāto PDR datu analīze ļauj identificēt iepriekš nezināmus draudus un sniedz tiesībaizsardzības iestādēm kriminālizlūkošanas uzvedinājumus, ļaujot tām atklāt aizdomīgus ceļošanas modeļus un identificēt teroristu un noziedznieku līdzinātājus. Komisija mudina dalībvalstis, kas to vēl nedara, vākt PDR datus arī par ES iekšējiem lidojumiem. Komisija turpinās iesaistīties PDR datu nosūtīšanas atvieglošanas procesā, pilnībā ievērojot ES tiesību aktu prasības, kuras saistībā ar jaunajiem PDR standartiem, ko pieņēmusi Starptautiskā Civilās aviācijas organizācija (*ICAO*), ir precizējusi Tiesa. Joprojām ir svarīgi pilnībā īstenot pašreizējo PDR satvaru un spēkā esošo divpusējo sadarbību ar trešām valstīm, piemēram, ASV un Austrāliju. Tajā pašā laikā kopš 2010. gada, kad Komisija pēdējo reizi atjaunināja savu ārējo PDR politiku, ir parādījušās globālas tendences un jauna realitāte⁴², kas tiks atspoguļota nākamā gada **pārskatā par ES ārējo stratēģiju attiecībā uz PDR datu pārsūtīšanu**.

Nemot vērā terorisma draudus aviācijai, ir jāturpina centieni palielināt aviācijas drošību. Komisija izpētīs iespējas izveidot un īstenot Eiropas tiesisko regulējumu par drošības darbinieku izvietojumu dalībai lidojumos (gaisa kuģu drošības aģenti).

Piekļuves liegšana teroristiem attiecībā uz uzbrukumu īstenošanas līdzekļiem

Lai novērstu pašreizējās nepilnības, Komisija saskaņā ar Šaujamoču direktīvu pieņems **īstenošanas regulu**, ar ko izveidos **sistēmu informācijas apmaiņai** starp dalībvalstīm par atteikumiem piešķirt šaujamoča iegādes atļaujas. Tas nodrošinās, ka persona, kurai atteikts šaujamierocis drošības apsvērumu dēļ vienā dalībvalstī, nevar iesniegt līdzīgu prasību citā dalībvalstī. Šo darbu papildina **ES rīcības plāns attiecībā uz šaujamoču nelikumīgu tirdzniecību**⁴³. Valstu šaujamoču kontaktpunktiem ir būtiska nozīme patiesu zināšanu attīstīšanā par draudiem, kas saistīti ar šaujamočiem, nodrošinot starpdepartamentu sadarbību un informācijas un izlūkdatu pārrobežu⁴⁴ apmaiņu. Eiropas daudznozaru platformas pret noziedzības draudiem (*EMPACT*) prioritātes “Šaujamoči” ietvaros Komisija 2021. gadā publicēs rezultātu pārskatu, kurā būs parādīts, cik sekmīgi dalībvalstis ir izveidojušas šādus kontaktpunktus.

Draudi, ko rada **pašdarinātas sprāgstvielas**, joprojām ir lieli, kā to apliecina daudzie uzbrukumi visā ES⁴⁵. ES ir izstrādājusi visprogresīvākos tiesību aktus pasaulē, lai ierobežotu

⁴² Piemēram, PDR direktīva un ES datu aizsardzības instrumenti.

⁴³ COM(2020) 608.

⁴⁴ “Pārrobežu” nozīmē “šķērsojot jebkuru robežu”, bet ar to saprot arī “jautājumus, kas īpaši ietekmē reģionus kopējas iekšējās vai ārējās robežas abās pusēs”.

⁴⁵ Daži šādu postošu uzbrukumu piemēri ir uzbrukumi Oslo (2011. gadā), Parīzē (2015. gadā), Briselē (2016. gadā) un Mančestrā (2017. gadā). Uzbrukumā ar pašdarinātu sprāgstvielu Lionā (2019. gadā) tika ievainoti 13 cilvēki.

piekļuvi **sprāgstvielu prekursoriem**⁴⁶ un atklātu aizdomīgus darījumus, kuru rezultātā teroristi varētu izgatavot pašdarinātas sprāgstvielas. Tādēļ ir būtiski, lai dalībvalstis pilnībā īstenotu un izpildītu jaunus noteikumus, kas stāsies spēkā 2021. gada 1. februārī. Tas paredz arī nodrošināt, ka cilvēki nevar apiet kontroli, iegādājoties sprāgstvielu prekursorus tiešsaistē.

Joprojām bažas rada **ķīmisko, bioloģisko, radioloģisko un kodolmateriālu (CBRN)** radītais risks⁴⁷. Teroristi 2017. gadā plānoja detonēt spridzekli Austrālijas lidmašīnā un būvēt ķīmisku ieroci, ievērojot *Daesh* norādījumus⁴⁸. Terorists Vācijā 2018. gadā mēģināja radīt ļoti indīgo rīcina toksīnu⁴⁹. *CBRN* uzbrukuma iespējamais kaitējums ir ārkārtīgi liels. Komisija par prioritāti jo īpaši uzskata **ķīmisko vielu** radīto apdraudējumu. Iedvesmojoties no pieejas, ko izmanto, lai regulētu piekļuvi sprāgstvielu prekursoriem, Komisija pēta iespēju ierobežot piekļuvi dažām bīstamām ķīmiskām vielām; to paredzēts pabeigt 2021. gadā. Komisija 2020. gadā dalībvalstīm darīja pieejamus dažādus instrumentus⁵⁰, ko var izmantot, lai uzlabotu **bioloģisko drošību**, un pētīs, kā uzlabot sadarbību, kas palīdzētu novērst bioloģiskos apdraudējumus ES līmenī. No 2021. gada sākuma Komisija arī atbalstīs kopīgu rīcību ar 18 valstīm ar mērķi stiprināt veselības aizsardzības sistēmu gatavību un reaģēšanu uz bioloģiskiem un ķīmiskiem teroristu uzbrukumiem un stiprināt starptautisku sadarbību (veselība, drošība un civilā aizsardzība).

Esošie terorisma apkarošanas ierobežojošie pasākumi (“sankcijas”) ietver ceļošanas aizliegumu fiziskām personām un līdzekļu iesaldēšanu, kā arī aizliegumu darīt līdzekļus un saimnieciskos resursus pieejamus fiziskām personām un organizācijām. ES īsteno terorisma apkarošanas sankcijas, kas pieņemtas ANO līmenī, un ir pieņēmusi savas sankcijas, kuru mērķis ir atbalstīt cīņu pret terorismu⁵¹. Šādas terorisma apkarošanas sankcijas ir spēcīgs piesardzības instruments, kas liedz teroristiem resursus un mobilitāti. Tādēļ būtu pilnībā jāizmanto spēkā esošie ES pieejamie sankciju režīmi, tostarp īstenojot stingru izpildi.

---

⁴⁶ Ķīmiskas vielas, ko varētu ļaunprātīgi izmantot pašdarinātu sprāgstvielu izgatavošanai. Tās ir reglamentētas Regulā (ES) 2019/1148 par sprāgstvielu prekursoru tirdzniecību un lietošanu, kuru piemēros no 2021. gada 1. februāra.

⁴⁷ Eiropols ziņoja, ka 2019. gadā teroristu tiešsaistes forumos un sociālajos plašsaziņas līdzekļos tika turpināts paust nodomu veikt teroristu uzbrukumus, izmantojot *CBRN* materiālus. Slēgti tiešsaistes forumi tika izmantoti, lai apspriestu iespējamās darbības veidus un dalītos zināšanās, izmantojot rokasgrāmatas, instrukcijas, plakātus un infografikas, kurās sniegtas receptes dažādu aģentu izveidei un izplatīšanai (Eiropols, “European Union Terrorism Situation and Trend Report”, 2020. gads).

⁴⁸ <https://www.bbc.com/news/world-australia-49764450>.

⁴⁹ <https://www.dw.com/en/cologne-ricin-plot-bigger-than-initially-suspected/a-44319328>.

⁵⁰ Piemēram, Biodrošības resursu rīkkopa, kuras izveidi finansēja Komisija. Tā tika darīta pieejama dalībvalstīm 2020. gada 19. oktobrī *CBRN* padomdevēju grupas sanāksmes laikā.

⁵¹ Kopējā nostāja 2001/931/KĀDP un Padomes Regula (EK) Nr. 2580/2001; Padomes Lēmums (KĀDP) 2016/1693, Padomes Regula (EK) Nr. 881/2002 un Padomes Regula (ES) 2016/1686.

GALVENĀS DARBĪBAS

Komisija veiks šādus pasākumus:

- ierosinās Šengenas stratēģiju 2021. gadā;
- ierosinās ES apņemšanos par pilsētu drošību un noturību ar mērķi novērst un apkarot radikalizāciju un mazināt neaizsargātību sabiedriskās vietās;
- ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm palīdzēs uzlabot kulta vietu fizisko aizsardzību;
- veiks pasākumus kritiskās infrastruktūras noturības uzlabošanai;
- ierosinās Iepriekšējās pasažieru informācijas direktīvas pārskatīšanu;
- izveidos informācijas apmaiņas sistēmu par atteikumiem piešķirt šaujamoču atļaujas;
- kopā ar dalībvalstīm veiks turpmākus pasākumus saistībā ar attiecīgo tiesību aktu īstenošanu un vajadzības gadījumā veiks turpmākus pasākumus pārkāpumu procedūrās.

Dalībvalstis ir aicinātas:

- ātri novērst trūkumus un nepilnības attiecīgo tiesību aktu īstenošanā;
- nodrošināt visu ceļotāju sistemātiskas pārbaudes attiecīgajās datubāzēs pie ārējām robežām;
- izdot brīdinājumus SIS par aizdomās turētiem ārvalstu kaujiniekiem teroristiem;
- steidzami ieviest pirkstu nospiedumu meklēšanas funkciju SIS automatizētajā pirkstu nospiedumu identifikācijas sistēmā;
- ātri īstenot IIS, ETIAS un ECRIS-TCN un nodrošināt to sadarbību;
- stiprināt ķīmisko un bioloģisko drošību.

4. REAĢĒT

Pēc teroristu uzbrukuma ir steidzami jārīkojas, lai mazinātu tā ietekmi un ļautu ātri izmeklēt un saukt pie atbildības vainīgos. Neviena dalībvalsts to nevar darīt viena pati. Sadarbība ir vajadzīga gan Eiropas, gan starptautiskā līmenī.

Darbības atbalsts: Eiropola stiprināšana

Eiropolam un tā Eiropas Terorisma apkarošanas centram (ETAC) ir būtiska nozīme ES darbībā terorisma apkarošanas jomā, un tā darbības atbalsts pēdējos gados ir palielinājies piekārtīgi (no 127 operatīvām lietām, kas tika atbalstītas 2016. gadā, līdz 632 lietām 2019. gadā). ETAC tagad ir daļa no katras nozīmīgākās terorisma apkarošanas izmeklēšanas ES. Tādas likumdošanas iniciatīvas ietvaros, kuras mērķis ir **stiprināt Eiropola pilnvaras**, mums jādod iespēja Eiropolam **rezultatīvi sadarboties ar privātpersonām**. Teroristi ļaunprātīgi izmanto uzņēmumu pārrobežu pakalpojumus, lai vervētu sekotājus, plānotu un veiktu uzbrukumus un izplatītu propagandu, kas kūda uz turpmākiem uzbrukumiem. Daudzi uzņēmumi vēlas kopīgot datus, bet var nezināt, ar ko to darīt, jo, iespējams, nav skaidrs,

kuras dalībvalstis ir kompetentas veikt kriminālvajāšanu par konkrēto noziegumu. Eiropols ir vispiemērotākais šā trūkuma novēršanai, un tas ir pirmais kontaktpunkts, kas identificē un nosūta attiecīgos pierādījumus attiecīgo dalībvalstu iestādēm.

Eiropolam arī jāspēj atbalstīt valstu pretterorisma izmeklēšanas, **analizējot lielas un sarežģītas datu kopas** (“lielie dati”). Tas balstīsies uz Eiropola sekmīgo sadarbību ar darba grupu *Fraternité* ar mērķi atbalstīt Francijas un Beļģijas iestādes 2015. gada novembra uzbrukumu Parīzē un 2016. gada marta uzbrukumu Briselē izmeklēšanā⁵². Eiropola lomas stiprināšana **pētniecībā un inovācijā** palīdzēs valstu iestādēm izmantot modernās tehnoloģijas cīņā pret terorisma draudiem. Teroristi maskē savu identitāti, slēpj savu paziņojumu saturu un slepeni nodod nelikumīgas preces un resursus, izmantojot jaunās tehnoloģijas. Tādēļ mums ir jāpalielina Eiropola darbības atbalsts atšifrēšanai, pilnībā ievērojot ES tiesību aktus.

Sadarbība tiesībsardzības jomā

Lai uzlabotu pārrobežu sadarbību, Komisija 2021. gada beigās ierosinās **ES “policijas sadarbības kodeksu”**. Tas racionalizēs dažādos ES instrumentus operatīvai sadarbībai tiesībsardzības jomā, izveidojot saskaņotu un mūsdienīgu konsolidētu ES tiesisko režīmu, tādējādi atvieglot arī pārrobežu sadarbību cīņā pret terorismu. Šajā priekšlikumā tiks izvērtētas arī spēkā esošās Padomes pamatnostādnes un visprogresīvākie divpusējie vai daudzpusējie nolīgumi, kas ir spēkā starp dalībvalstīm⁵³.

Komisija turpinās atbalstīt dažādu **tiesībsardzības tīklu** darbības. Šīs darbības ietver, piemēram, kopīgas mācības un apmācību, kanālu un spēju attīstīšanu pārrobežu saziņai un operācijām un to resursu apvienošanas uzlabošanu, kurus var mobilizēt incidentu laikā. Komisija turpinās atbalstīt ES dalībvalstu **īpašo intervences vienību tīklu Atlas** un nodrošināt tā ilgtspēju; šā tīkla mērķis ir uzlabot policijas reaģēšanu pārrobežu terorisma apkarošanas operāciju laikā.

Interreg pārrobežu sadarbības programmu ietvaros Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF) ir atbalstījis projektus policijas un citu drošības dienestu sadarbībai iekšējo robežu reģionos. Lai gan šāds atbalsts var turpināties, 2021.–2027. gada plānošanas periodā ERAF var sniegt ieguldījumu arī darbībās robežu un migrācijas pārvaldības jomā, piemēram, trešo valstu valstspiederīgo, tostarp starptautiskās aizsardzības saņēmēju, ekonomiskajā un sociālajā integrācijā.

Komisija arī veicinās starpnozaru sadarbību ar citiem svarīgiem pirmās reaģēšanas dalībniekiem, piemēram, tiem, kas izvietoti saskaņā ar **Savienības civilās aizsardzības mehānismu** un kam var būt izšķiroša nozīme, reaģējot uz nopietniem incidentiem, kuri var pārslogot valstu spējas, piemēram, teroristu uzbrukumiem vai ķīmiskiem, bioloģiskiem, radioloģiskiem vai kodolincidentiem.

Informācijas apmaiņas stiprināšana

⁵² Darba grupa *Fraternité* analizēja 19 terabaitus informācijas, lai turpinātu izmeklēt teroristu starptautiskos sakarus, analizējot sakaru, finanšu, interneta un kriminālistikas datus. Eiropols apstrādāja lielus un sarežģītus datus, iegūstot 799 izlūkdatu uzvedinājumus.

⁵³ Priekšlikumu papildinās ar ietekmes novērtējumu un apspriešanos ar dalībvalstīm, Šengenas asociētajām valstīm un attiecīgajām ES struktūrām.

Lai novērstu, izmeklētu teroristu nodarījumus un citus noziedzīgus nodarījumus un sauktu pie atbildības vainīgās personas, tiesībaizsardzības iestādēm ir vajadzīga piekļuve attiecīgajai informācijai īstajā laikā. Spēkā esošie **Prīmes lēmumi**⁵⁴ ir palīdzējuši dalībvalstīm apmainīties ar pirkstu nospiedumiem, DNS un konkrētiem transportlīdzekļu reģistrācijas datiem. Tomēr, ņemot vērā jauninājumus tehniskās, tiesu ekspertīzes, operatīvās un datu aizsardzības jomā, Prīmes lēmumi būtu jāatjaunina un tos varētu paplašināt, lai labāk atbalstītu dalībvalstis kriminālizmeklēšanā un teroristu izmeklēšanā. Komisija 2021. gadā ierosinās pārskatīt Prīmes lēmumus ar mērķi novērtēt, kā tos var pielāgot, lai tie atbilstu tiesībaizsardzības iestāžu pašreizējām un turpmākajām darbības vajadzībām, un saskaņot šos lēmumus ar ES datu aizsardzības tiesisko regulējumu.

Tieslietu un iekšlietu aģentūrām (piemēram, Eiropolam, *Eurojust* un *Frontex*) būs jāstiprina sava koordinācija ar mērķi apkarot terorismu. Kopā ar dalībvalstīm un ņemot vērā to attiecīgos pienākumus, būtu jāapzina piesaistes faktori un jāsteno risinājumi, kas nodrošinātu efektīvu pieeju ES līmenī. Šajā nolūkā Komisija nāks klajā ar konkrētiem priekšlikumiem, jo īpaši ar mērķi izveidot tādu efektīvu mehānismu informācijas apmaiņai terorisma apkarošanas lietās, kurā būtu jāiekļauj digitāla sadarbības platforma kopējām izmeklēšanas grupām, un pastiprināt sistēmas “informācija ir/nav atrasta” īstenošanu starp Eiropolu un *Eurojust* nolūkā atklāt saiknes starp to datiem. Nostiprināto Eiropola pilnvaru ietvaros Komisija arī ierosina izveidot sistēmu “informācija ir/nav atrasta” starp Eiropolu un Eiropas Prokuratūru (*EPPO*). Mērķis joprojām ir paplašināt Eiropas Prokuratūras pilnvaras, attiecinot tās arī uz pārrobežu teroristu noziegumiem.

Nesenie uzbrukumi ir izcēlušies to, cik svarīgi ir ticami analizēt draudus, ko rada **personas, kuras uzskata par teroristiem vai vardarbīgiem ekstrēmistiem**. Komisija atbalsta Padomes nesen izklāstīto darba plānu⁵⁵. Ir vajadzīgas regulārākas stratēģiskas diskusijas par šo aktuālo tematu, labāka savstarpējā sapratne un izpratne par valstu koncepcijām, kā arī **informācijas apmaiņas atvieglošana**, ievadot attiecīgo informāciju **ES informācijas sistēmās**. Regulārai stratēģiskai informācijas apmaiņai būtu jāietver apmaiņa par praktiskiem instrumentiem, piemēram, riska novērtējumiem, un to novērtēšanu.

Lai gan pastiprināta informācijas apmaiņa starp ES dalībvalstīm ir absolūti nepieciešama, tā ne vienmēr ir pietiekama, lai rezultatīvi vērstos pret globāliem apdraudējumiem. Tāpēc starptautiskā sadarbība ir būtisks elements, ar kura palīdzību var rezultatīvi reaģēt uz apdraudējumiem. Divpusējiem nolīgumiem ar būtiskiem partneriem ir svarīga nozīme informācijas apmaiņā, pierādījumu un izmeklēšanas uzvedinājumu iegūšanā no jurisdikcijām ārpus ES. Šajā ziņā nozīmīga loma ir **Interpolam**, Starptautiskajai kriminālpolicijas organizācijai. Neraugoties uz ilglaicīgo sadarbību starp ES un Interpolu, ir jomas, kurās sadarbība būtu jāizveido vai jāstiprina. Interpols ir svarīgs partneris terorisma apkarošanas jomā, piemēram, ņemot vērā tā speciālās zināšanas par ārvalstu kaujiniekiem teroristiem. Tas, piemēram, veic darbu, vācot informāciju kaujaslaukā un novēršot neatklātu robežšķērsošanu. Vairākas ES struktūras saskaras ar darbības vajadzību piekļūt Interpola datubāzēm, lai veiktu savus uzdevumus. Lai nodrošinātu šādu piekļuvi saskaņā ar ES tiesību aktu prasībām, Komisija gatavo atbilstīgus instrumentus **sarunām par sadarbības nolīgumu starp ES un Interpolu**.

Atbalsts izmeklēšanai un kriminālvajāšanai

⁵⁴ Padomes Lēmums 2008/615/TI par pārrobežu sadarbības pastiprināšanu, jo īpaši apkarojot terorismu un pārrobežu noziedzību, un Padomes Lēmums 2008/616/JHA par to, kā īstenot Lēmumu 2008/615/TI.

⁵⁵ Attiecīgajā daļā Padomes secinājumos par iekšējo drošību, ko TI padome pieņēma 4. decembrī, un sīki izstrādātajos secinājumos, par kuriem vienojās Terorisma jautājumu darba grupa un kurus *COSI* apstiprināja 19. novembrī.

Finanšu ziņu vākšanas vienībām ir būtiska loma terorisma finansēšanas atklāšanā, jo tās saņem ziņojumus par aizdomīgiem darījumiem no dažādām finanšu un nefinanšu iestādēm, un tās analizē šos ziņojumus kopā ar citu būtisku informāciju pirms analīzes rezultātu nodošanas tiesībsardzības iestādēm vai prokuroriem. Komisija apsvērs, kā uzlabot to analītiskās spējas, izveidojot finanšu ziņu vākšanas vienību **ES koordinācijas un atbalsta mehānismu**⁵⁶.

Izšķiroša nozīme ir **finanšu izmeklēšanai**, sekojot naudas plūsmai un identificējot iepriekš nezināmus partnerus. Ir vajadzīgas jaunas struktūras, kas atbalstītu finanšu izmeklētājus, atviegloju to pārrobežu darbu un stiprinātu finanšu izmeklēšanas lietderību terorisma lietās. Komisija ierosina izveidot **terorisma apkaršanas finanšu izmeklētāju tīklu**. Šāds tīkls atbalstītu informācijas apmaiņu par izmeklēšanas metodēm un pieredzi finanšu izmeklēšanas jomā, ņemot vērā valstu finanšu ziņu vākšanas vienību veikto darbu. Tajā būtu jāiesaista Eiropols un tā Eiropas Finansiālo un ekonomisko noziegumu apkaršanas centrs, jāsadarbojas ar līdzekļu atguves dienestu tīklu un jāpalīdz uzlabot izmeklētāju veikto analīzi, viņu izpratni par tendencēm un jauniem riskiem, kā arī jāstiprina viņu spējas.

Lai izmeklētu teroristu finansēšanu un plašākus teroristu tīklus, izmeklētājiem ir vajadzīga piekļuve **informācijai par bankas kontiem**. Komisija ir uzsvērusi, ka finanšu ziņu vākšanas vienībām un tiesībsardzības iestādēm ir vajadzīga ātra pārrobežu piekļuve valsts banku kontu informācijai citās dalībvalstīs⁵⁷. To varētu panākt, savstarpēji savienojot centrālos bankas kontu reģistrus, ko Komisija uzskata par īstenojamu pasākumu⁵⁸. Šāda rīcība arī atbilstu Padomes aicinājumam Komisijai apsvērt tiesiskā regulējuma uzlabošanu, lai savstarpēji savienotu nacionālos centralizētos mehānismus⁵⁹. Komisija 2021. gadā plāno ierosināt tiesību aktus, lai panāktu šo savstarpējo savienojumu un izveidotu **savstarpēji savienotus bankas kontu reģistrus**. Komisija apsvērs iespēju tiesībsardzības iestādēm un līdzekļu atguves dienestiem nodrošināt piekļuvi šādam reģistram, ņemot vērā ietekmes novērtējumu, tostarp attiecībā uz pamattiesībām, un pilnībā ievērojot proporcionalitātes principus⁶⁰. Tas uzlabos pārrobežu sadarbību. Komisija 2021. gadā arī atkārtoti izvērtēs draudus un vājās vietas, kas saistītas ar terorisma finansēšanu no ārvalstīm un līdzekļu vākšanu un pārskaitīšanu ar **bezpeļņas organizāciju** starpniecību⁶¹, ņemot vērā jaunākos notikumus šajā jomā.

Teroristu finansēšanas izsekošanas programma⁶² (*TFTP*) ir ļāvusi iegūt ievērojamus izlūkdatumus, kas ir palīdzējuši izmeklēt un atklāt teroristu plānus un izsekot personas, kas ir šo plānu virzītāji⁶³. ES un ASV *TFTP* nolīgums par finanšu informācijas apmaiņu sniedz ASV un ES tiesībsardzības iestādēm spēcīgu instrumentu cīņā pret terorismu, un tajā ir paredzēti aizsardzības pasākumi, kas nodrošina ES pilsoņu privātuma aizsardzību. Nolīguma nākamā kopīgā pārskatīšana notiks 2021. gadā.

⁵⁶ Kā ierosināts 2020. gada 7. maija Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas rīcības plānā, C(2020) 2800 final.

⁵⁷ Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas rīcības plāns, 2020. gada 7. maijs, C(2020) 2800 final.

⁵⁸ COM(2019) 273 final.

⁵⁹ Padomes 2020. gada jūnija secinājumi par finanšu izmeklēšanu uzlabošanu, Padomes dok. 8927/20.

⁶⁰ Sk. arī COM(2020) 605 final.

⁶¹ Iepriekšējie novērtējumi tika veikti Komisijas 2019. gada pārvalstiskajā riska novērtējumā, COM(2019) 370, kā arī Komisijas paziņojumā "Teroristu finansēšanas novēršana un cīņa pret teroristu finansēšanu, uzlabojot koordināciju valsts līmenī un pastiprinot bezpeļņas sektora caurredzamību", COM(2005) 620.

⁶² OV L 195, 27.7.2010., 5. lpp.

⁶³ COM(2013) 843 final.

Patlaban ievērojama daļa **izmeklēšanu**, kas vērstas pret visu veidu noziedzību un terorismu, ir saistīta ar **šifrētu informāciju**. Šifrēšana ir būtiska digitālajai pasaulei, garantējot digitālo sistēmu un darījumu drošību. Tas ir svarīgs instruments, kas ļauj aizsargāt kiberdrošību un pamattiesības, tostarp vārda brīvību, privātumu un datu aizsardzību. Tajā pašā laikā to kā drošu kanālu var izmantot arī noziedzīgu nodarījumu izdarītāji, slēpjot savas darbības no tiesībaizsardzības un tiesu iestādēm. Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm, lai izpētītu iespējamus juridiskus, operatīvus un tehniskus **risinājumus saistībā ar likumīgu piekļuvi** un veicinās tādu pieeju, kas saglabā šifrēšanas lietderību privātuma un sakaru drošības aizsardzībā, vienlaikus faktiski reaģējot uz noziedzību un terorismu.

Kā ES ministri atzina 2020. gada 13. novembra kopīgajā paziņojumā⁶⁴, **digitālo pierādījumu pieejamībai un piekļuvei tiem** ir būtiska nozīme. Ir vajadzīgs skaidrs un stabils satvars savlaicīgai **pārrobežu piekļuvei elektroniskiem pierādījumiem** un izmeklēšanas uzvedinājumiem, jo aptuveni 85 % no visām kriminālizmeklēšanām ir vajadzīgi digitāli pierādījumi. Komisija aicina likumdevējus nodrošināt iestādēm ātru un uzticamu piekļuvi e-pierādījumiem, **steidzami pieņemot priekšlikumus par e-pierādījumiem**. Turklāt ir svarīgi, lai visas dalībvalstis bez liekas kavēšanās izveidotu savienojumu ar **e-pierādījumu digitālās apmaiņas sistēmu (eEDES)**. Komisija plāno noteikt *eEDES* turpmāko darbības jomu tiesību akta priekšlikumā par tiesu iestāžu sadarbības procedūru digitalizāciju⁶⁵.

ES ir vajadzīgi arī stingri noteikumi **sadarbībai ar mūsu starptautiskajiem partneriem** digitālās izmeklēšanas jomā. Budapeštas Konvencija par kibernetiskajiem noziedzīgiem darījumiem ir šādas sadarbības starptautiskais pamats. Komisija darīs visu iespējamo, lai 2021. gada sākumā pabeigtu sarunas par atjauninātu satvaru (otrais papildprotokols), kurā risinātas problēmas, ko rada mūsdienu kibernetiskie noziedzīgi darījumi, tostarp terorisms, izmantojot jaunus un pastiprinātus sadarbības instrumentus ar nepieciešamajiem pamattiesību aizsardzības pasākumiem. Komisija pēc iespējas ātri virzīs uz priekšu sarunas par ES un ASV nolīgumu par pārrobežu piekļuvi elektroniskajiem pierādījumiem, vienlaikus nodrošinot, ka sarunu iznākums atbilst Savienības iekšējiem noteikumiem par elektroniskajiem pierādījumiem.

Turklāt **kaujaslaukā gūtie pierādījumi**, proti, informācija, ko atklājuši un savākuši militārie spēki kaujaslauka operāciju laikā vai privātpersonas konflikta zonā, ir ārkārtīgi svarīgi **kriminālvaļāšanas procesā**. Komisija, izveidojot paraugpraksi⁶⁶, apmainoties ar informāciju, kā arī, iespējams, finansējot projektus, turpinās atbalstīt dalībvalstis kaujaslaukā iegūtās informācijas izmantošanā, lai identificētu, atklātu un sauktu pie atbildības ārvalstu kaujiniekus teroristus, kas atgriežas. Komisija un Eiropas Ārējās darbības dienests jo īpaši turpinās atbalstīt un stiprināt sadarbību ar nozīmīgām trešām valstīm, piemēram, Amerikas Savienotajām Valstīm, tostarp informācijas apmaiņu, kā arī nodrošinās kaujaslaukā iegūtās informācijas integrāciju Eiropas drošības arhitektūrā un tīklos.

Lai nodrošinātu piekļuvi digitāliem pierādījumiem un izmeklēšanas uzvedinājumiem, dalībvalstis, aizsargājot valsts un sabiedrības drošību un veicot kriminālizmeklēšanu, palaujas uz **datu saglabāšanas regulējumu**. Tiesas nesējos nolēmumos par datu saglabāšanu⁶⁷ tika

⁶⁴ <https://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2020/11/13/joint-statement-by-the-eu-home-affairs-ministers-on-the-recent-terrorist-attacks-in-europe/>.

⁶⁵ Sk. Komisijas 2021. gada darba programmu.

⁶⁶ "Eurojust Memorandum on Battlefield Evidence", 2020. gads: <https://www.eurojust.europa.eu/battlefield-evidence-increasingly-used-prosecute-foreign-terrorist-fighters-eu>.

⁶⁷ 2020. gada 6. oktobra spriedums lietā C-623/17, *Privacy International*, un apvienotajās lietās C-511/18, C-512/18 un C-520/18 *Quadrature du Net* u. c.

apstiprināts, ka ES tiesību akti nepieļauj vispārēju un nediferencētu datu saglabāšanu, tomēr tika arī noteiktas konkrētas situācijas, kurās **saglabāšana ir atļauta**, pamatojoties uz skaidriem un samērīgiem pienākumiem, kuri noteikti tiesību aktos un uz kuriem attiecas stingras materiālās un procesuālās garantijas⁶⁸. Nesenajā kopīgajā paziņojumā⁶⁹ ES iekšlietu ministri uzsvēra, ka ir svarīgi izplānot turpmāko virzību attiecībā uz datu saglabāšanu noziedzības apkarošanas nolūkos. Komisija izvērtēs pieejamās iespējas nodrošināt, ka teroristus un citus noziedzniekus var identificēt un izsekot, vienlaikus ievērojot ES tiesību aktus, kā tos interpretējusi Tiesa.

Dalībvalstu izmeklēšanas un pierādījumu vākšanas spēju uzlabošana ir svarīgs aspekts kriminālās tiesvedības atbildes reakcijā uz terorismu. Komisija arī izvērtēs, vai ir vajadzīgi noteikumi par pierādījumu pārrobežu izmantošanu kriminālprocesā. Turklāt ir jānosaka iespējamās saiknes starp tiesvedību (izmeklēšanu un kriminālvajāšanu) terorisma lietās dalībvalstīs. Šajā nolūkā *Eurojust* 2019. gadā izveidoja **pretterorisma reģistru**. Reģistram būtu jāklūst par proaktīvu instrumentu, kas nodrošinātu koordināciju pārrobežu tiesvedības procesos terorisma apkarošanas lietās, un *Eurojust* būtu jāpiešķir pienācīgi resursi. Šajā nolūkā Komisija 2021. gadā pieņems **tiesību akta priekšlikumu, ar ko uzlabo informācijas apmaiņu un koordināciju tiesvedībās pārrobežu terorisma lietās**, tādējādi padarot šo apmaiņu drošu un efektīvu un ļaujot *Eurojust* uz to laikus reaģēt.

Pastiprināts atbalsts terorismā cietušajiem

Reaģējot uz terorismu, būtiska darba daļa ir nodrošināt, lai terorismā cietušie saņemtu vajadzīgo atbalstu, aizsardzību un atzīšanu. ES ir pieņēmusi stingru noteikumu kopumu par **cietušo**, tostarp terorismā cietušo, **tiesību atbalstu un aizsardzību**⁷⁰. Turklāt 2004. gada Kompensācijas direktīvā⁷¹ ir noteikts, ka dalībvalstīm ir valsts kompensācijas sistēmas, tostarp attiecībā uz terorismā cietušajiem.

Komisija 2020. gada janvārī kā divu gadu izmēģinājuma projektu izveidoja **ES Speciālo zināšanu centru terorismā cietušo atbalstam**⁷². Centrs palīdz dalībvalstīm un valstu cietušo atbalsta organizācijām piemērot ES noteikumus, nodrošinot pamatnostādnes, apmācību un darbojoties kā speciālo zināšanu centrs. Līdz 2021. gada beigām tiks izvērtēta nepieciešamība turpināt tā darbu. Tiks pētīta arī iespējama integrācija nākamajā ES zināšanu centrā par radikalizācijas novēršanu. Komisija 2020. gada jūnijā pieņēma pirmo **ES stratēģiju par cietušo tiesībām (2020.–2025. gads)**⁷³. Stratēģijā īpaša uzmanība pievērsta visneaizsargātākajiem cietušajiem, tostarp terorismā cietušajiem. Lai uzlabotu sadarbību un koordināciju terorismā cietušo interesēs, dalībvalstīm būtu jāizveido **valsts vienotie kontaktpunkti terorismā cietušajiem**⁷⁴. Saskaņā ar stratēģiju Komisija izvērtēs spēkā

⁶⁸ Turpat. Tās ietver iespējas vispārēji saglabāt datus par datu plūsmu un atrašanās vietu, lai nepieļautu nopietnus, patiesus, aktuālus un paredzamus draudus valsts drošībai, mērķorientēti saglabāt datus par datu plūsmu un atrašanās vietu, pamatojoties uz personām un ģeogrāfiskiem kritērijiem, lai apkarotu smagus noziegumus un novērstu nopietnus draudus sabiedrības drošībai, vispārēji saglabāt tās IP adreses, kas piešķirtas saziņas avotam uz ierobežotu laiku un nolūkā apkarot smagus noziegumus, un vispārēji saglabāt tā sauktos civilās identitātes datus, lai apkarotu noziedzību kopumā.

⁶⁹ ES iekšlietu ministru kopīgais paziņojums par nesējiem teroristu uzbrukumiem Eiropā, <https://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2020/11/13/joint-statement-by-the-eu-home-affairs-ministers-on-the-recent-terrorist-attacks-in-europe/>.

⁷⁰ Tie ietver Cietušo tiesību direktīvu (Direktīvu 2012/29/ES), kurā paredzētas visu noziegumos cietušo tiesības, un Direktīvu (ES) 2017/541 par terorisma apkarošanu, kurā konkrētāk risināti ar terorismā cietušo īpašajām vajadzībām saistītie jautājumi.

⁷¹ Padomes Direktīva 2004/80/EK (2004. gada 29. aprīlis) par kompensāciju noziegumos cietušajiem.

⁷² https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/criminal-justice/eu-centre-expertise-victims-terrorism_en.

⁷³ COM(2020) 258 final.

⁷⁴ Saskaņā ar Padomes 2018. gada 4. jūnija secinājumiem par terorismā cietušajiem (9719/18).

esošos ES noteikumus par cietušo tiesībām un vajadzības gadījumā līdz 2022. gadam ierosinās izmaiņas tiesību aktos. Komisija arī izvērtēs, kā varētu uzlabot cietušo piekļuvi kompensācijai, tostarp attiecībā uz tiem terorismā cietušajiem pārrobežu situācijās, kuri dzīvo citā dalībvalstī, nevis tajā, kurā noticis teroristu uzbrukums. Komisija katru gadu piemin upurus Eiropas Terorisma upuru piemiņas dienā; šīs piemiņas mērķis ir parādīt vienotību un noturību pret terorismu mūsu sabiedrībā.

GALVENĀS DARBĪBAS

Komisija veiks šādus pasākumus:

- ierosinās pārskatīt Prīmes lēmumus;
- izveidos terorisma apkarošanas finanšu izmeklētāju tīklu ar mērķi uzlabot pārrobežu finanšu izmeklēšanas;
- atbalstīs dalībvalstis kaujaslaukā iegūtās informācijas izmantošanā ar mērķi identificēt, atklāt un saukt pie atbildības ārvalstu kaujiniekus teroristus, kas atgriežas;
- ierosinās pilnvaras risināt sarunas par sadarbības nolīgumu starp ES un Interpolu;
- atbalstīs terorismā cietušos, t. sk. ar ES Speciālo zināšanu centra terorismā cietušo atbalstam starpniecību.

Eiropas Parlaments un Padome tiek mudināti:

- steidzami pieņemt priekšlikumus par e-pierādījumiem ar mērķi nodrošināt iestādēm ātru un uzticamu piekļuvi e-pierādījumiem;
- izskatīt priekšlikumu par Eiropola pilnvaru pārskatīšanu.

5. STARPTAUTISKĀS SADARBĪBAS STIPRINĀŠANA VISOS ČETROS PĪLĀROS

Lai uzlabotu drošību Eiropas Savienībā, būtiska nozīme ir terorisma apkarošanas partnerībām, tostarp ciešai sadarbībai ar ES kaimiņreģiona valstīm. Padome ir aicinājusi vēl vairāk stiprināt ES ārējo iesaisti terorisma apkarošanas jomā, galveno uzmanību pievēršot Rietumbalkāniem, Ziemeļāfrikai un Tuvajiem Austrumiem, Sāhelas reģionam, Āfrikas ragam, kā arī citām Āfrikas valstīm, kurās pastiprinās teroristu darbības, un svarīgiem Āzijas reģioniem. Šāda iesaistīšanās var palīdzēt dalībvalstīm to darbā ar mērķi izbeigt teroristu darbību, kā arī darbā pasaules līmenī, apkarojot teroristu organizācijas. Šajā sakarā joprojām būtisks ir ES delegāciju terorisma apkarošanas/drošības ekspertu tīkla atbalsts sadarbības sekmēšanā un spēju veidošanas veicināšanā.

Joprojām svarīga ir sadarbība ar **Rietumbalkānu partneriem** terorisma apkarošanas jomā, tostarp ar attiecīgo ES aģentūru starpniecību. Ir būtiski pilnībā īstenot kopīgo rīcības plānu terorisma apkarošanai Rietumbalkānu reģionā⁷⁵, tostarp turpināt reģiona integrāciju Radikalizācijas izpratnes tīkla darbībās. Komisija turpinās uzskatīt par prioritāti policijas un tiesu iestāžu sadarbību. Būtiska nozīme ir arī terorisma finansēšanas apkarošanai un

⁷⁵ Kopīgs rīcības plāns terorisma apkarošanai Rietumbalkānu reģionā, 5.10.2018., https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/news/docs/20181005_joint-action-plan-counter-terrorism-western-balkans.pdf.

iedzīvotāju un infrastruktūras aizsardzībai⁷⁶. Turpmākajos gados tiks pastiprināta sadarbība ar Rietumbalkānu partneriem šaujāmieroču jomā, tiem arvien vairāk iesaistoties Eiropas daudzozaru platformas pret noziedzības draudiem (*EMPACT*) prioritātē “Šaujāmieroči”. Komisija arī turpinās finansiāli atbalstīt Rietumbalkānu partnerus, Ukrainu un Moldovu ES rīcības plāna attiecībā uz šaujāmieroču nelikumīgu tirdzniecību īstenošanā.

Būtu vēl vairāk jāstiprina sadarbība ar prioritārajām **dienvīdu kaimiņreģiona** valstīm ar mērķi pastiprināt pasākumus terorisma novēršanai un apkarošanai, tostarp attiecībā uz nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un teroristu finansēšanu, kā arī stiprināt sabiedrisko vietu aizsardzību un tiesiskumu. Vidusjūras dienvīdu reģiona valstis ir arī ES prioritāte policijas sadarbības attīstīšanas jomā, ņemot vērā to ģeogrāfisko tuvumu un kopīgos drošības apdraudējumus. Komisija ir pilnvarota risināt sarunas par starptautiskiem nolīgumiem ar Alžīriju, Ēģipti, Izraēlu, Jordāniju, Tunisiju, Maroku un Libānu par apmainīšanos ar persondatiem ar Eiropu saistībā ar terorismu un smago organizēto noziedzību. Turklāt Komisija pašlaik vēlas saņemt Padomes atļauju sākt sarunas ar desmit⁷⁷ trešām valstīm par šo valstu sadarbību ar *Eurojust* ar mērķi faktiski reaģēt uz terorismu. Plašākā mērogā Komisija pastiprinās sadarbību ar svarīgām Subsahāras Āfrikas un Āzijas valstīm nozīmīgās stratēģijas jomās.

Ar terorismu saistītos jautājumos ES jo īpaši būtu jāpalielina sadarbība ar attiecīgām ANO struktūrām, piemēram, Apvienoto Nāciju Organizācijas Terorisma apkarošanas biroju (*UNOCT*), kā arī ar citām organizācijām, piemēram, EDSO vai Eiropas Padomi.

Komisija un EĀDD arī pastiprinās sadarbību ar **starptautiskām organizācijām**, piemēram, NATO, Interpolu, Finanšu darījumu darba grupu (*FATF*), kā arī Globālo terorisma apkarošanas forumu, un ar nozīmīgiem stratēģiskajiem partneriem, piemēram, Amerikas Savienotajām Valstīm, Kanādu un Jaunzēlandi, kā arī globālo koalīciju pret *Da'esh*; mērķis būs dalīties pieredzē, veicināt ciešāku sadarbību, tostarp informācijas apmaiņu par interneta un sociālo plašsaziņas līdzekļu nozīmi, un uzlabot ar novēršanu saistītas pētniecības spējas. Pasaules mērogā ES turpinās stiprināt pilsoniskās sabiedrības, vietējo un kopienu dalībnieku spējas izstrādāt risinājumus, kas sniegtu atbalstu neaizsargātiem indivīdiem un veicinātu noturīgas sabiedrības.

ES pieeja ārējai drošībai kopējās ārpolitikas un drošības politikas (KĀDP) un kopējās drošības un aizsardzības politikas (KDAP) ietvaros joprojām būs svarīgs elements ES centienos apkarot terorismu un vardarbīgu ekstrēmismu ar mērķi stiprināt stabilitāti un aizsargāt Eiropas drošības intereses. Augstajam pārstāvim / priekšsēdētāja vietniekam ar EĀDD atbalstu arī turpmāk būs svarīga loma stratēģiskās un operatīvās sadarbības uzlabošanā ar trešām valstīm un starptautiskām organizācijām, pilnībā izmantojot tam pieejamos ārējos instrumentus, piemēram, augsta līmeņa terorisma apkarošanas dialogus, terorisma apkarošanas / drošības ekspertu tīklu ES delegācijās un attiecīgā gadījumā KDAP misijas un operācijas.

⁷⁶ Paziņojums “Ticama paplašināšanās perspektīva Rietumbalkāniem un padziļināta ES iesaiste šajā reģionā”. COM(2018) 65, 10. lpp.; <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/10/23/joint-press-statement-eu-western-balkans-ministerial-forum-on-justice-and-home-affairs/>, kā arī https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/news/docs/20181005_joint-action-plan-counter-terrorism-western-balkans.pdf.

⁷⁷ Alžīriju, Armēniju, Bosniju un Hercegovinu, Ēģipti, Izraēlu, Jordāniju, Libānu, Maroku, Tunisiju un Turciju.

GALVENĀS DARBĪBAS

Komisija un attiecīgā gadījumā Augstais pārstāvis / priekšsēdētāja vietnieks veiks šādus pasākumus:

- pastiprinās sadarbību ar Rietumbalkānu partneriem šaujamo ierociņu jomā;
- risinās sarunas par starptautiskiem nolīgumiem ar dienvidu kaimiņreģiona valstīm par apmaiņšanos ar persondatiem ar Eiropu;
- pastiprinās sadarbību ar starptautiskām organizācijām;
- uzlabos stratēģisko un operatīvo sadarbību ar citiem reģioniem, piemēram, Sāhelas reģionu, Āfrikas ragu, ar citām Āfrikas valstīm un svarīgiem reģioniem Āzijā.

Eiropas Parlaments un Padome tiek mudināti:

- atļaut sarunu sākšanu ar dienvidu kaimiņreģiona valstīm ar mērķi nodrošināt

SECINĀJUMI

Terorisma draudi ir reāli, bīstami un diemžēl ilgstoši. Šā iemesla dēļ ir atkārtoti jāapstiprina neatlaidīga apņemšanās sadarboties, lai vērstos pret draudiem. Saskaroties ar terorismu, kas cenšas radīt plaisas, jābūt vienotiem. Šajā ES terorisma apkarošanas programmā ir izklāstīts turpmāk veicamais darbs.

Lai šo darbu īstenotu un koordinētu, Komisija iecels **terorisma apkarošanas koordinātoru**, kura uzdevums būs Komisijā koordinēt dažādus ES politikas virzienus un finansējumu terorisma apkarošanas jomā, tostarp sadarbību un saskaņošanu ar dalībvalstīm, sadarbojoties ar Padomes ES terorisma apkarošanas koordinātoru, kā arī ar attiecīgajām ES aģentūrām un Eiropas Parlamentu.

Mūsu Savienības iekļaujošie un uz tiesībām balstītie pamati ir mūsu spēcīgākā aizsardzība pret terorisma draudiem. Iekļaujoša un atvērta sabiedrība, kas pilnībā ievēro visu personu tiesības, ir sabiedrība, kurā teroristiem būs grūtāk radikalizēt un savervēt cilvēkus. Mums kopīgi jāatbalsta, jāstiprina un jāizstāv mūsu demokrātiskās pamatvērtības pret tiem, kas cenšas tās iedragāt. Tādēļ mums ir jāveic ieguldījumi sociālajā kohēzijā, izglītībā un iekļaujošā sabiedrībā, kurā tiek cienīta ikviena identitāte un kurā visi var justies piederīgi visai kopienai.

Šīs ES terorisma apkarošanas programmas pamatā ir pašreizējā politika un instrumenti, un tā stiprinās ES sistēmu, lai vēl vairāk uzlabotu draudu un risku paredzēšanu, radikalizācijas un vardarbīga ekstrēmisma novēršanu, cilvēku un infrastruktūru aizsardzību, tostarp paļaujoties uz ārējo robežu drošību, un efektīvus turpmākos pasākumus pēc uzbrukumiem.

Šajā programmā ir izziņota virkne jaunu pasākumu, tomēr būtiska ir īstenošana un izpilde, un ir vajadzīgi kopīgi centieni, lai to nodrošinātu, sākot ar tiesiskā regulējuma ātru pieņemšanu un piemērošanu un beidzot ar pasākumu ietekmes paātrināšanu uz vietas. Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm un informēs Eiropas Parlamentu, Padomi un ieinteresētās personas par visām attiecīgajām darbībām ES terorisma apkarošanas programmas īstenošanai, kā arī iesaistīs tās šajās darbībās.